

מלחמת השחרור

חירותם נשללה, הם ריצו חלק גדול מעונשם, ועתה הם מבקשים להשתלב בחברה. אך ברוב המקרים זה לא יקרה, בגלל "ועדת השחרורים". תקצוב חסר של מוסדות השיקום, לקיחת שיקולים שאינם בסמכות הוועדות ועומס עבודה חריג גורמים לדחייתן של בקשות מוצדקות רבות. על מסע הייסורים של היציאה מעבדות לחירות בישראל תשע"ב

עריכה שיפוטית

השופט קליין לא סמך על עורך העיתון 'ישראל היום' וביקש לערוך את הכתבה

ניסא בכל מחיר

עדנה פרידמן נאחזת בקרנות המזבח, או: כמה נמוך יכולה הפוליטיקה לרדת?

הדוד משה

על ההשפעה העמוקה של משה רבנו וסיפור יציאת מצרים על יסודות המשפט האמריקני

צדק - משפט, דין והלכה
הדסק המשפטי של 'מקור ראשון'
עורך ראשי: יהודה יפרח
סני עורך: גיל ברנינגר • טל רוזנר
עריכה: יערו פכטר • ישי פלג
מערכת: צבי פיין • עדו רכניץ
זאב קם • עקיבא ביגמן
מפיק: דב קסלמן
גרפיקה: צבי אורנג
לתבות: mishpati@makorishon.co.il

שעבר שיקום יחזור לכלא נמוכה מאוד ועומדת על פחות מעשרים אחוזים. פחות מעשרה אחוזים מהאסירים ששוקמו במסגרת הוסטל של הרשות לשיקום האסיר יחזרו לכלא, ומבין האסירים ששוקמו במסגרת של שיקום בישיבה אחו אחד בלבד יחזור לכלא לרצות תקופת מאסר נוספת. לא ייתכן שבגלל תקציב לא נאפשר לאסירים להשתקם ונרוץ אותם לחזור לכלא שוב ושוב, הוא מבהיר.

האפשרות הפרטית

הבריחה שעומדת כיום בפני האסיר המבקש להשתחרר במסגרת תכנית שיקום שהמדינה אינה יכולה לספק לו היא לבנות לעצמו את אותה תכנית השיקום דרך פנייה למשקם פרטי. מדובר למעשה בחברה עסקית למטרות רווח המתמחה בשיקום אסירים, המממנים את הוותם בהוסטל הפרטי מכיסם. שכר השתייה החודשי בהוסטל פרטי עשוי להגיע לסכום שנע בין 1,500-2,000 ש"ח. מי שאינו יכול להרשות לעצמו לממן את העלות ייאלץ ככל הנראה לרצות את שארית מאסרו בין כותלי הכלא.

קיומו של משקם פרטי מייצר בראש ובראשונה בעיות קשות ביחס לדרישת השוויון שבין האסירים, שכן רבים אינם יכולים להרשות לעצמם לממן את הוותם בו. אך נוסף לכך היא שבה ומעוררת את הסוגיה הכאובה של התנגדות המדינה משירותי הבסיס שעליה לספק לאורחים. השיקום הוא לכאורה המשכה הישיר של תקופת המאסר, ומתן רישיון הפעלה והוסטל שיקומי למשקם פרטי הוא הטלת האחריות על גוף שבוטפו של דבר אינו פועל למען טובת הציבור אלא למען האינטרס הכלכלי הצד שלו. אמנם, נכון שחיי לקבל עוד "לקוחות" יבקש המשקם הפרטי להידאות כמקצועי, אך אלו, המתנגד לקיומם של משקמים פרטיים, מעלה את החשש לניגוד עניינים שכל משקם פרטי נתון בו. "לא סביר שמשקם פרטי שמקבל בכל חודש כסף מהדייר ידווח עליו לוועדת השחרורים במקרה של הפרת תנאי השחרור. הרי המשמעות של זה תהיה איבוד של הדייר וקיצוץ בהכנסות שלו", הוא טוען.

לאחרונה הוגשה עתירה לבית המשפט לעניינים מנהליים בדיוק בנושא הזה. בית המשפט הוציא צו ביניים שהורה לעצור מכרו שהוציא משרד הרווחה להפעלת שישה הוסטלים פרטיים. העותרים טענו כי כשם שבג"ץ עצר את הפעלתו של בית כלא פרטי, מאותם הטעמים בדיוק יש למנוע את הפעלתו של מוסד שיקומי פרטי. המכרו הוקפא ובינתיים השיקום הציבורי ניצל, אך ברור שאי אפשר לאורך זמן לקבל מצב שמצד אחד המדינה לא מספקת את שירותי השיקום ומצד אחד היא לא מאפשרת לאסיר לקבל אותם באופן פרטי.

אין תפיסה שיקומית

אלא שהבעיה איננה רק בתקציב. כמו אילו, גם ע"ד רחלה אראל, ראש הקליניקה לזכויות אסירים ועצורים מהמרכז האקדמי למשפט ועסקים, רואה בחוקות השחרורים מכשיר שתפקידו למנוע "רצידיביזם" - חזרתו של האסיר שוב ושוב לבצע עבדות שבגינה הוא חזר לרצות את עונשו בכלא. "מבחינתי, אסיר ששחרר בתום שנות המאסר שנגזרו עליו בבית המשפט הוא כישלון חמור של כל המערכת", מסבירה אראל. "כדי להחזיק אסיר בכלא למשך כל תקופת מאסרו אין צורך במומחיות גדולה מדי. לא צריך לשמש כך עובדים סוציאליים ולא צריך קרימינולוגים, הכשרות מקצועיות

בשליש האחרון למאסרם. כל השאר מרצים את עונשם במלואו. בעבר, זכה שיעור גבוה יותר של אסירים להשתחרר מהכלא בשחרור מוקדם. ועדת השחרורים פעלה מטעם השב"ס, והשיקול הבלעדי כמעט לשחרור מוקדם היה התנהגותו הטובה של האסיר בזמן מאסרו. אלא שמה שאחזק בשנת 2001 חוק שחרור על תנאי מאסר, משהו השתבש.

החוק החדש מונה שורה ארוכה מאוד, כמעט אינסופית, של שיקולים שוועדת השחרורים אמורה לשקול בבואה להחליט אם לשחרר אסיר בתום שני שלישי ממאסרו. בין השיקולים המרכזיים שהוועדה אמורה לשקול נמצאים מסוכנותו של האסיר לצד סיכויי שיקומו ואפשרות שילובו בחברה. על פניו, נראה שהכנסת ביצועה כאן מהלך שאמור לתמוך את ההשתלב בתכנית שיקום, אלא שמישהו כאן עשה רק חצי מלאכה. מסתבר שדרישות לשיקום האסיר אינה זוכה לתקצוב מספיק כדי לאפשר לה לספק תכנית שיקום לכלל האסירים. מזה כעשר שנים שתקציבה קפא ועומד על 14,000,000 ש"ח, סכום המספיק לטיפול בכאלפיים אסירים, ושאר האסירים נאלצו בכל שנה להערכת הגורמים המקצועיים ברשות, לולא יוכלו כיום, לפי חוק, לשחרר אסיר שלא עבר שניים אסירים משמטופלים היום.

האוצר מבחינתו מוכן להגדיל את תקציב הרשות אבל בתנאי אחד. הרשות חייבת לפעול תחת משרד הרווחה. גורמים ששוחחתי איתם חוששים שלמעשה מרוב בתכנית שמטרתה הסופית אינה הלאמה של שירותי השיקום אלא דווקא הפרטה שלהם. קודם יכניס האוצר את הרשות לתוך משרד ממשלתי, ואחר כך יפריש את השירותים שהיא מספקת כחלק ממגמת ההפרטה שהוא מבקש להנהיג בשאר שירותי הרווחה במדינה.

ובינתיים, ההתעקשות של האוצר גורמת לבובו משאבים אדיר למדינה. ועדת השחרורים, שעבר שחררה כי מי שהתנהגותו בכלא הייתה טובה, אינה יכולה כיום, לפי חוק, לעלות החזקה ושיקום. כך למעשה הוסמת הוועדה את יציאתו של האסיר לחופשי, וזאת ללא יכולת להפעיל שיקול דעת. עלות החזקה השנתית של אסיר שנשא בכלא היא 140,000 ש"ח לשנה. עלות החזקה השנתית של אסיר בשיקום, לעומת זאת, עומדת על 5,000 ש"ח בלבד. בחישוב פשוט יוצא שכל אסיר שאינו יוצא וזוכה לשיקום עולה למדינה סכום הגבוה פי עשרים ושמונה משהיה עולה לה אילו הייתה משקיעה בשיקומו.

פגיעה לעתיד

אלא שהפעלת הכלכלית אינה העיקר כאן. קיימת כאן קודם כול פגיעה חריפה בזכויות האסיר. "לעתים אסירים שנמצאים יחד באותו תא ועל אותן העברות מובחנים זה מזה בתקופת שחרור השליש רק בגלל שיקולי תקציב", מסבירה ע"ד חנית לרנא, המשמשת סגנית הסנגור הציבורי. "קיימים מקרים חוזיים, אבל בצדדי יוזימיומים, שבהם ברשות המקומית שאחד האסירים משתייך אליה יש תקציב לשקם אותו ולכן תיבנה עברו תכנית שיקום והוא יוכר לשיקום בלבד, ואילו לחבירו המשתייך לרשות מקומית שאין בה תקציב לתכנית שיקום לא יהיה סיכוי לצלוח את ועדת השחרורים והוא ייבאר לרצות את תקופת מאסרו עד תום. יש לך פגיעה בשוויון חמורה מזה".

אבל הפגיעה היא לא רק מצד השוויון. לדעתו של ד"ר חיים אילוז (אילוז), מנכ"ל הרשות לשיקום האסיר, מה שעומד על הפרק הוא גם עתידו של האסיר שסיים לרצות את תקופת מאסרו. "ההסתברות לחזרתו לכלא של אסיר אשר לא עבר הליך שיקום גדולה מאוד ועומדת על 60%", הוא מסביר. "לעומת זאת, ההסתברות שאסיר

גיל ברנינגר

הופמן: לכל אחד מאיתנו יש מצרים משלו, וצריך ללמוד איך יוצאים ממנה. בכל אחד מאיתנו יש גם עבדות, עבדות למאויים שלנו. החולשות שלנו הן העבדות שאנחנו צריכים להתגבר עליה. זו הדרך ליציאת מצרים האמתית, יציאת מצרים של האישיות

רקות הראשונות זה נראה כמו טעות בכתובת. מצאתי את עצמי במה שנראה כמו "טיש" חסדי שמנהל ארמו"ר. המשקה נמזג לכוסית והדרשה נמסרה בלע"פ.

הוא הסביר להם שיציאת מצרים אינה רק מאורע היסטורי. היא עניין של אדם עובר אותו במהלך החיים. לכל אחד מאיתנו, אמר, יש מצרים משלו, וצריך ללמוד איך יוצאים ממנה. הוא המשיך ברדשה והסביר שבכל אחד מאיתנו יש גם עבדות. לא כוח של חומר ולבנים, אבל בהחלט כוח שמתייבט אותו בעבודה קשה. זו עבדות למאויים שלנו. הוא סקר את המשיכות בו אחר זו וביקש לודא שכולם הבינו את כוונתו. החולשות שלנו הן העבדות שאנחנו צריכים להתגבר עליה, הטיף לקהל שישב מולו. זו הדרך ליציאת מצרים האמתית. יציאת מצרים של האישיות. אבל אז השיחה הסתיימה. מצרים נעלמה כליל ואנחנו חזרנו

ליפו, ישובים בכיסאות פלסטיק באולם המרכזי של הוסטל "גגון" השייך לרשות לשיקום האסיר. אין כאן באמת חסידים. גם אין ארמו"ר. הקהל שמע עכשיו את הרצאתו של אברהם יוזפמן, מנהל הרשות של הרשות לשיקום האסיר, מורכב ברובו מאסירים לשעבר שהשתחררו לאחריהם. לכולם עבר מפואר של התמכרות לסמים קשים. הריבר על עברות וחולשות מכוון כאן לעניין אחד מאוד מסוים. המגיע באבקה או בנוזל. המשקה שבכוסית ודאי שאינו יין והטיש הוא למעשה מעין הרמת כוסית שלפני הפסח. חוגגים כאן עוד חצי שנה ללא סם. גם שנה של שיקום שבו האסירים לשעבר, שהשתחררו אחרי שריצו שני שלישי מעונשם, עושים את צעדיהם הראשונים כדי לחזור ולהשתלב בחברה. ההוסטל משמש להם מקום מגורים, רחוק מהסביבה שבאו ממנה. כאן הם מנסים להתנתק מהתרבות העבריינית שעלו בה. במשך היום הם עובדים מחוץ להוסטל ולקראת הערב חוזרים אליו. זהו הבית שלהם בתקופת השליש המוקדם לשיקומם.

לצד האסירים המשחררים יושבת קבוצה נוספת. לכבוד הרמת הכוסית הוציאו שתיים מוזמן אליו הוטל דו"ר מן העבר. אלה אסירים משוחררים ששהו בו לפני שנים, השתקמו ובעת שבים אליו לרגל אירועים מיוחדים. איציק הוא אחד מהם. "היום אני איש משפחה", הוא מבריק על עצמו. "משבתי לפה זו הייתה הפעם הראשונה שלקחתי את החיים שלי בידים והחלטתי שאני לא חוזר יותר לכלא". מורדי, שיושב לידי, גם הוא בוגר המקום. לידנו יושב בנו הקטן שביקש להצטרף. מורדי מספר שאילו היה נכנס לכאן בתקופת השליש, בנזל לא היה נולד. "רק פה החלטתי שאני רוצה להתחתן כוסיטוף ולהקים משפחה מסודרת עם אישה וילדים". הוא עולה לבקר כי הבן לחוצ עליו לומר משהו. הוא מאחל הג שמח לכולם ומבקש מהם לא להתייאש מהדרך הקשה. אלבם בן 38. הוא מספר שמגיל 16, עם עלייתו ארצה, ועד שמלאו לו 33, נכנס ריצא בבתי הכלא. "אחרי המאסר הרביעי נפל לי האסירמו", הוא מסביר. "באתי לפה והחלטתי שאני רוצה להשתקם. הפעם באמת".

מגבלה ושמה תקציב

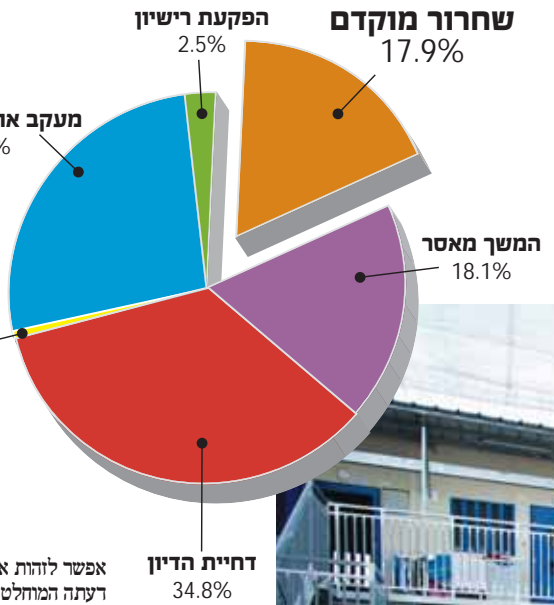
סיפורם של איציק, מורדי ואלבס, שזכו לשחרור מוקדם לטובת שיקום, אינו משקף את סיפורם של רוב האסירים. ניכוי השליש נתפס בקרב הציבור כעניין כמעט אוטומטי וכזכות שכל אסיר זוכה לה, אך מסתבר שהאמת רחוקה מכך. מוד"ח מחלקת החנינות של משרד המשפטים אשר פורסם בשנת 2010 ושהגישה לאחריה הסנגוריה הציבורית במסגרת עתירה נגד ועדת השחרורים עולה כי רק 15% אחוזים מכלל האסירים משתחררים

מלחמת השחרור

צילום: פניאש 90

החלטות ועדות השחרורים בשנים 2009-2005

אפשר לזהות את הפגיעה המיוחדת בהרתעת הרבים. הכול נתון לשיקול דעתה המחלט של הוועדה.

שימוש מופרז
במסגרת עבודת הדוקטורט שלו מנסה נתנאל דגן מאוניברסיטת בר-אילן לבחון את היקף שיקול דעתה של ועדת השחרורים. החלטות ועדת השחרורים אינן מתפרסמות באופן פומבי ואי אפשר לראות אתן בדרך כלל, אלא שדגן, מצויד באישורים הנדרשים, הצליח לשים ידו, במסגרת אחד ממחקריו, על כשמונה מאות החלטות של ועדת השחרורים שנתקבלו בין השנים 2001-2010 ולראיין רבים משופטי הוועדות. דגן ביקש לראות עד כמה "מיוחדים" היו המקרים שבהם עשתה הוועדה שימוש בסעיף 10(א). הממצאים של דגן מפתיעים מאוד. מתוך התיקים שבדיון, 61% תיקים טענו נציגי של היועץ המשפטי לממשלה בפני ועדת השחרורים כי יש לעשות שימוש בסעיף 10(א). רוצה לומר, כשמונה אחוזים מהתיקים ביקש נציג היועץ המשפטי לסטות מהדין הרגיל ולא לשחרר אדם שתקופת מאסרו אמורה הייתה להסתיים וכל הפרוטוקולים הרגילים מעידים על כך שנכון לשחרר אותו. 55% מהתיקים נעטרה הוועדה לבקשה. מרוב לכאורה בהצלחה איריה של היועץ המשפטי, כמעט בכל תיק הוועדה השתכנעה מרביו שאין לשחרר את האסיר.

כדי להחזיק למשך כל תקופת מאסרו אין צורך בממוחיות גדולה מדי. כלא כרמל

אלא שבית המשפט המחוזי לעניינים מנהליים, שאליז מוגשת עתירות על החלטות ועדת השחרורים, לא הסכים לכך. מסקירת פסיקתו בנושא נראה שהוא רחוק מלהתלהב מהשימוש המוגזם בסעיף. מתוך 61 המקרים האמורים שבהם נעשה שימוש בסעיף 10(א), רק 18 מקרים שרדו את פסיקתו של המחוזי. ברוב המחלטים של המקרים סבור היה בית המשפט כי אין לעשות שימוש בסעיף הריכוזי וביטל את החלטת הוועדה שהסתמכה על חוות דעת נציג היועץ המשפטי.

סעיף 10(א) הוא כנראה דוגמה מצוינת לאמרתו של השופט האנגלי רוברט דולף ברבר המקרים הקשים היוצרים דין רע. כדי לעצור את שחרורו של שקולניק, שהורשע ברצח וביקש להשתחרר אחרי שמונה שנים בלבד, יצרו בית המשפט והמוחקק מפלצת משפטית שמאיימת לעצור את שחרורם של אסירים רגילים שריצו את עונשם הקבוע בחוק ושנמקרה את חובתם להשתחרר מן הכלא ללא בניה מיוחדת.
"ועדת השחרורים היא שותפה מלאה לרצף הפלילי, ומכאן החשיבות הרבה שלה", מסביר דגן. "אלא שלפעמים שיקול הדעת של הוועדה הופך להיות שיפוטי. כלומר, שיקול דעת המאפיין בדרך כלל גיורת דין או ערעור, ולכל הפחות גובל בכוח. המקרה של סעיף 10(א) לחוק מרגים זאת יפה, כי הסטייה מהדין הרגיל מבנית בו. אפשר לבחון כמה פעמים נעשה בו שימוש בוועדה, ולעומת זאת, כמה פעמים השימוש בו שודר ביקורת השיפוטית. אלא שלפעמים גם בהחלטות רגילות אפשר לראות מאפיינים שיפוטיים. למשל, יש מקרים שהוועדה רנה בבסיבות עוינת הסדר הטיעון שאליז הגיע האסיר. היא שואלת האם הסדר הטיעון כבר הקל עם האסיר ואין צורך להקל איתו בשנתו ולשחרר אותו לשליש".

אראל: פנשתי אדם שישב במאסר במשך שמונה עשרה שנה בהן הוא לא טופל ולא השתחרר מהכלא שוקם. הוא

סחבת מיותרת

התקציב הרב המוגשים ביוזמה מצוינת לאמרתו של השופט האנגלי רוברט דולף ברבר המקרים הקשים היוצרים דין רע. כדי לעצור את שחרורו של שקולניק, שהורשע ברצח וביקש להשתחרר אחרי שמונה שנים בלבד, יצרו בית המשפט והמוחקק מפלצת משפטית שמאיימת לעצור את שחרורם של אסירים רגילים שריצו את עונשם הקבוע בחוק ושנמקרה את חובתם להשתחרר מן הכלא ללא בניה מיוחדת.
"ועדת השחרורים היא שותפה מלאה לרצף הפלילי, ומכאן החשיבות הרבה שלה", מסביר דגן. "אלא שלפעמים שיקול הדעת של הוועדה הופך להיות שיפוטי. כלומר, שיקול דעת המאפיין בדרך כלל גיורת דין או ערעור, ולכל הפחות גובל בכוח. המקרה של סעיף 10(א) לחוק מרגים זאת יפה, כי הסטייה מהדין הרגיל מבנית בו. אפשר לבחון כמה פעמים נעשה בו שימוש בוועדה, ולעומת זאת, כמה פעמים השימוש בו שודר ביקורת השיפוטית. אלא שלפעמים גם בהחלטות רגילות אפשר לראות מאפיינים שיפוטיים. למשל, יש מקרים שהוועדה רנה בבסיבות עוינת הסדר הטיעון שאליז הגיע האסיר. היא שואלת האם הסדר הטיעון כבר הקל עם האסיר ואין צורך להקל איתו בשנתו ולשחרר אותו לשליש".

סחבת מיותרת
התקציב הרב המוגשים ביוזמה מצוינת לאמרתו של השופט האנגלי רוברט דולף ברבר המקרים הקשים היוצרים דין רע. כדי לעצור את שחרורו של שקולניק, שהורשע ברצח וביקש להשתחרר אחרי שמונה שנים בלבד, יצרו בית המשפט והמוחקק מפלצת משפטית שמאיימת לעצור את שחרורם של אסירים רגילים שריצו את עונשם הקבוע בחוק ושנמקרה את חובתם להשתחרר מן הכלא ללא בניה מיוחדת.
"ועדת השחרורים היא שותפה מלאה לרצף הפלילי, ומכאן החשיבות הרבה שלה", מסביר דגן. "אלא שלפעמים שיקול הדעת של הוועדה הופך להיות שיפוטי. כלומר, שיקול דעת המאפיין בדרך כלל גיורת דין או ערעור, ולכל הפחות גובל בכוח. המקרה של סעיף 10(א) לחוק מרגים זאת יפה, כי הסטייה מהדין הרגיל מבנית בו. אפשר לבחון כמה פעמים נעשה בו שימוש בוועדה, ולעומת זאת, כמה פעמים השימוש בו שודר ביקורת השיפוטית. אלא שלפעמים גם בהחלטות רגילות אפשר לראות מאפיינים שיפוטיים. למשל, יש מקרים שהוועדה רנה בבסיבות עוינת הסדר הטיעון שאליז הגיע האסיר. היא שואלת האם הסדר הטיעון כבר הקל עם האסיר ואין צורך להקל איתו בשנתו ולשחרר אותו לשליש".

סחבת מיותרת
התקציב הרב המוגשים ביוזמה מצוינת לאמרתו של השופט האנגלי רוברט דולף ברבר המקרים הקשים היוצרים דין רע. כדי לעצור את שחרורו של שקולניק, שהורשע ברצח וביקש להשתחרר אחרי שמונה שנים בלבד, יצרו בית המשפט והמוחקק מפלצת משפטית שמאיימת לעצור את שחרורם של אסירים רגילים שריצו את עונשם הקבוע בחוק ושנמקרה את חובתם להשתחרר מן הכלא ללא בניה מיוחדת.
"ועדת השחרורים היא שותפה מלאה לרצף הפלילי, ומכאן החשיבות הרבה שלה", מסביר דגן. "אלא שלפעמים שיקול הדעת של הוועדה הופך להיות שיפוטי. כלומר, שיקול דעת המאפיין בדרך כלל גיורת דין או ערעור, ולכל הפחות גובל בכוח. המקרה של סעיף 10(א) לחוק מרגים זאת יפה, כי הסטייה מהדין הרגיל מבנית בו. אפשר לבחון כמה פעמים נעשה בו שימוש בוועדה, ולעומת זאת, כמה פעמים השימוש בו שודר ביקורת השיפוטית. אלא שלפעמים גם בהחלטות רגילות אפשר לראות מאפיינים שיפוטיים. למשל, יש מקרים שהוועדה רנה בבסיבות עוינת הסדר הטיעון שאליז הגיע האסיר. היא שואלת האם הסדר הטיעון כבר הקל עם האסיר ואין צורך להקל איתו בשנתו ולשחרר אותו לשליש".

סחבת מיותרת
התקציב הרב המוגשים ביוזמה מצוינת לאמרתו של השופט האנגלי רוברט דולף ברבר המקרים הקשים היוצרים דין רע. כדי לעצור את שחרורו של שקולניק, שהורשע ברצח וביקש להשתחרר אחרי שמונה שנים בלבד, יצרו בית המשפט והמוחקק מפלצת משפטית שמאיימת לעצור את שחרורם של אסירים רגילים שריצו את עונשם הקבוע בחוק ושנמקרה את חובתם להשתחרר מן הכלא ללא בניה מיוחדת.
"ועדת השחרורים היא שותפה מלאה לרצף הפלילי, ומכאן החשיבות הרבה שלה", מסביר דגן. "אלא שלפעמים שיקול הדעת של הוועדה הופך להיות שיפוטי. כלומר, שיקול דעת המאפיין בדרך כלל גיורת דין או ערעור, ולכל הפחות גובל בכוח. המקרה של סעיף 10(א) לחוק מרגים זאת יפה, כי הסטייה מהדין הרגיל מבנית בו. אפשר לבחון כמה פעמים נעשה בו שימוש בוועדה, ולעומת זאת, כמה פעמים השימוש בו שודר ביקורת השיפוטית. אלא שלפעמים גם בהחלטות רגילות אפשר לראות מאפיינים שיפוטיים. למשל, יש מקרים שהוועדה רנה בבסיבות עוינת הסדר הטיעון שאליז הגיע האסיר. היא שואלת האם הסדר הטיעון כבר הקל עם האסיר ואין צורך להקל איתו בשנתו ולשחרר אותו לשליש".

בחוזה הלוסטרל "גגון" ביפו. בניצוחו של מנהל המקום עולים הדיירים אחד אחד ומספירים על מכתת מצרים האישיות שלהם. הסיפור הוא תמיד אותו הסיפור. ההתמכרות לסם, הפגיעה בקרובים והרס המשפחה. אחד מספר על האישה היילד שאיבד במה שהוא מגדיר "המלחמה שלי". "ככל מלחמה יש אבדות", הוא אומר. "אני איבדתי את המשפחה שלי במלחמה הזו, אבל החלטתי שאני רוצה להמשיך לחיות". כמעט כולם מספרים שהגיעו למצב שהרגישו שעוד רגע הם מאבדים את שפיות דעתם. הם מתבקשים לומר לקהל חברים ומתנדבות קשיחות מעמדות "ליקח" מהי יציאת מצרים שלהם. כל אחד מצביע בתורו על הרגע שבו החליט שהוא עושה שינוי בחייו ונכנס באופן עמוק ורציני לשיקום. אם היו יכולים להבטיח דבר אחד עבור האסירים ששישבים היום בבתי הכלא, אין כל ספק מה הוא היה. הם היו מבקשים להבטיח להם מסלול שיקום אמתי, דומה לזה מוצלחת וההצלחה הזו מתחילה קודם כל מכך שהתקופה הזו תאריך פרק זמן משמעותי שלא ייתחר ויוקצד בגלל תקלות טכניות.

בחייהם, לצאת לחירות. ■ ■ ■

עמדה לו. ובכל זאת, רדעי לא הצליח להשתחרר באותה שנה ממאסר אף על פי שהספיק לרצות מחצית מתקופת מאסרו. בהחלטתו בעניינו קבעה ועדת השחרורים כך:
"ההוראה בחוק המסמיכה את ועדת השחרורים להעניק לאסיר שחרור מוקדם לאחר ריצוי מחצית מתקופת המאסר היא סטייה קיצונית מהנהגות הנהוגות בארץ מזה עידן ועידנים. אם הייתה זו מבוססת על שינוי מריניות חברתית וכיכוח במהלכים חברתיים בידתחומיים, ניהא. אולם, לא כך הוא. הורשם שהתקבל בציבור שלא בא הדבר אלא כדי להיטיב עם האסיר, עד כי גם האסיר מודע לכך שהחוק מכונה על שמו. לכן טוב ונכון עשתה הכנסת, וזמן קצר לאחר מכן התעשתה והחזירה את המצב לקדמותו".
ברברים אלה ניכסה לעצמה הוועדה סמכות שלא הוקנתה לה. היא פסלה את הבקשה לשחרור מוקדם בגלל שלטעמה החקיקה שאפשרה זאת היא סטייה מהנהוג ולא התקבל בציבור בצורה נאותה. במלים אחרות, למרות שהברי הכנסת קבעו בפירוש שאפשר לשחרר, קבעה הוועדה שאי אפשר לשחרר. את עצם חקיקת החוק הפרוטוגלי לטובת רדעי אפשר לבקר בלי סוף, אבל יחד עם זאת אי אפשר לקבל בהכנה בא כניסתה של ועדת השחרורים לנעלי המוחקק באופן הבטחה ביותר.

שיקולי הרתעה
אם מקרה רדעי היה חריגה חרפעמית, ניהא. אלא שמסתבר שניכוס הסמכויות והקשות העמדות בוועדת השחרורים התרחשו עוד כמה פעמים. באותה שנה שנדון בה שחרורו המוקדם של רדעי, נדון במקביל תיקו של יורם שקולניק, שקולניק היה תושב הר חברון שעבר כנהג הסעות תלמידים. ב-3 במרץ 1993 נלכד בסוסיא מוסא אבו בבחאת מהכפר יטא, מחבל פלשתיני שניסה לפגוע בילדי בית הספר בסוסיא. לאחר שנתפס עוד הספיק אבו כסחה לרקור את אחד מתושבי המקום, ולכן נכלל. שקולניק, ששמע על האירוע במכשיר הקשר שבכוחו, מידר להגיע למקום ודה במחבל למוות 9 כדורים, אף על פי שכבר היה ככול באותה שעה. במשפט טען שקולניק שהוא חשב שבידי המחבל היה רימון די וכן כן דיה בו, אולם טענתו לא נתקבלה והוא הורשע ברצח ונידון למאסר עולם בשנת 1999. בשנת 1997 נקצב עונשו של שקולניק לחמש עשרה שנים. בשנת 2001 ביקש שקולניק להשתחרר לאחר ריצוי שני שלישים מתקופת מאסרו. הפעם ועדת השחרורים אישרה את הבקשה, אלא שעתידה שהוגשה נגד ההחלטה מנעה את השחרור.

בהחלטתם בעתירה קבעו שופטי העליון כי הוועדה רשאת ואף צריכה לשקול שיקולים נוספים על שיקולי המסוכנות הנשקפת מהאסיר ושאלת שיקומו. במקרה שהשחרור המוקדם יוצר תחושה של חוסר הרתעה, קבעו השופטים, אפשר להחליט על אי שחרור, ובכך מנעו את שחרורו של שקולניק.

יוסי ביילין ביקש לעגן את פסיקתו של בית המשפט העליון במסגרת הצעת החוק שהגיש, והוסיף את סעיף 10(א) לחוק שחרור מוקדם על תנאי, שדהויב את מסגרת שיקול דעתה של הוועדה כך שבמקרים הנראים לה מיוחדים היא רשאת שלא לשחרר אדם ששחרורו עלול לדעת חבירה לפגוע בהרתעת הרבים. החוק אינו מפרט מהו סוג המקרים המיוחד וכיצד

צילום: פניאש 90

ומסגרת טיפולית. הבעיה מתחילה בכך שאסיר שריצה את כל עונשו בכלא כנראה יחזור לשם עוד פעם ועוד פעם. האתגר הוא להצליח לנצל את הכלי האפקטיבי שניתן לנו במסגרת החוק ולהשתמש בתקופת השליש שבה המדינה יכולה לפקח על האסיר. בצורה הזו, בתקופת מאסרו האחרונה של האסיר הוא מצוי במסגרת שיקומית אשר תצליח להוציא אותו ממעגל הפשיעה."
"במסגרת העבודה שלי בקליניקה פגשתי אדם שישב במאסר במשך שמונה עשרה שנה על עברות מין. במשך כל תקופת מאסרו הוא לא טופל ולא שוקם. הוא השתחרר מהכלא כשהוא מכור לאלכוהול ואינו יודע לקרוא וכתוב. משפחתו נידתה אותו ולא היה לו מקום לגור בו או עבודה להתפרנס ממנה. הבררה היחידה שהייתה לו היא לגור בגן ציבורי. הוא סיפר לי שהוא מתכוון לעבור עברה נוספת כדי לחזור לכלא. לא היה לו מה לתפש בחיים בחוץ. הסיפור הזה, שבכל פעם אני נוכרת בו בעצב, מרגים בצורה הכי טובה למה לנו כחברה צריך להיות אינטרס עליון לשקם את האסירים ולא להגיע למצב שמהם פשוט נפלטים מכלא לכלא בתום מאסרם. יציאה מהכלא ללא תקופת שיקום היא מתכונ כמעט בטוח לחזרה אליו, וזאת במחיר של פגיעה מחורשת חבריה".

על רקע הדברים האלה יש לאראל ביקורת קשה על תפקודו של ועדת השחרורים. "לצער הרב, רבים מתברי הוועדות כלל לא רואים את עצמם כמי שתפקידם להביא לשיקומו של האסיר. הם תופסים את עצמם כמי שאמורים לייצג את הציבור, להעניש בחומרה ולמנוע מקרים שבהם השחרור יתקבל בתקשורת בצורה נוספת כדי לחזור לכלא. לא היה לו מה רצידיבים, הם מחליפים את ההמון שבכיסר. אמנם יש חברי הוועדות גם אנשים טובים וראויים, אבל יש גם לצערי הרבה מאוד אחרים. לעתים מדהים אותי גלגות במהלך שיחות עם חברי ועדת שחרורים עד כמה הם כלל לא מבינים את תפקידם. כשאני מרברת איתם על כך שכל אסיר צריכה להיות זכות לשיקום, יש מהם שממש צוחקים עלי. לא אשכח שיהיה עם חבר ועדה שאמר לי שהוא מצטער שאי אפשר להוציא את האסירים להורג. הייתי המומה".

"נכון שהאסכולה האמריקנית רואה באסיר אורח נחות. אולי אפילו רק חצי אורח. הוא לא יכול לבחור ונשללת ממנו זכויות כאלה ואחרות", מסבירה אראל. "מטרת הכליאה שם היא לגמול לו על מעשיו הרעים. אבל באירופה הכלית הכליאה היא אחרת. שם המטרה היא לשקם את האסיר מהמצב שבהיא אותו לביצוע העברה. האסיר נתפס שם כאורח שווה זכויות, למעט זכות החירות. יש לו זכות מלאה לשיקום ולכל מה שנגזר מכך - ועדת השחרורים מוכרת וכל דבר שהוא זקוק לו כדי שבצאתו מהכלא יוכל לחזור לחיק החברה, לעבוד, להתפרנס ולהקים משפחה. באירופה, לפי החוק ובפרט, בעברות של עד שבע שנים, אחרי מחצית מהעונש וללא הציבור יודעת של ועדת שחרורים האסיר נשלח לשיקום מסוג כלשהו. משום מה, בישראל קיבלו באופן כמעט מוקדם את המחשבה האמריקנית. השיקום נתפס כחסר ולא כזכות, ועם הרבה מאוד שיקול דעת לוועדת השחרורים שעולה למנוע אותו בגלל הרבה סיבות".

כיום, ועדת השחרורים מורכבת משופט שלצדו שני נציגי ציבור מהתחום הטיפולי. אלה יכולים להיות מורים, קרימינולוגים, עובדים סוציאליים וכדו'. לאראל גם ביקורת קשה על איש המוקמות הללו. "מה נציגי הציבור מבינים בתחום של שיקום אסירים? האם מורה לספורט מבין בהכרח בנושא של שיקום אסירים? האם עובדת סוציאלית שיש לה ניסיון בעבודה עם קשישים ניצולי שואה מבינה משוה בנושא של שיקום אסירים? ומי אמר שהשופט המקצועי מבין בתחום? אם זה שופט אודחי שכלל אינו מכיר את התחום הפלילי, איזה יתרון יש לו על פני כל אדם אחר? הייתי רוצה לראות ועדה המורכבת ממשפטים בעלי מומחיות בנושא שיקום אסירים", היא מוזה.

כניסה לנעלי המוחקק
התקופה שבין 13 בפברואר ל-11 ביוני בשנת 2001 הייתה שעתם היפה של האסירים בבתי הכלא. חוק שיומו חברי הכנסת דוד ליבאי וראובן ריבלין עבר בקריאה שנייה ושלשית ואפשר להעלות לוועדת השחרורים אסירים כבר לאחר מחצית מתקופת ריצוי עונשם במקום בתום שני שלישי מקמובל. ליבאי וריבלין טענו בתוקף שמטרתו של החוק היא למנוע צפיפות בבתי הכלא, אך סמיכות הזמנים למאסרו של אריה רדעי, שהשלים באותה תקופה בדיוק מחצית מעונשו, והתעניינותה הרבה של ש"ס בנושא הצפיפות הכללית בבתי הכלא באותה שנה הרשו מעט אחרת. באופן לא מפתיע, קיבל החוק את שמו של האיש שלמענו נחקק - חוק אריה רדעי.

האסירים בבתי הכלא שמוחו באותו היום, אך שמחתם לא נמשכה זמן רב. למחרת קבלת חוק רדעי הגיש שר המשפטים יוסי ביילין הצעת חוק חדשה בנושא שחרור מוקדם ממאסר. בין השאר קבעה ההצעה כי שחרור מוקדם יתקיים רק לאחר ריצוי של שני שלישים מהעונש. מבחינה זו ביקשה ההצעה לנטל את התיקון שבמקור נועד לשחרר את רדעי. באותו הזמן נראה הרבה כסגירת השער אחרי שהסוס כבר ברח, אבל ביילין כנראה חשב על סוסים נוספים.
כמה חודשים לאחר מכן, ב-11 ביוני, הצליח ביילין להעביר את החוק ובכך תמה תקופת הוזהר של האסירים. רדעי טרם הספיק לנצל את האפשרות לשחרור מוקדם, אבל מכיוון שלתקופה מסוימת החוק של ליבאי וריבלין חל עליו הרי שזכותו לשחרור לאחר מחצית מעונשו עדיין

צילום: יח"צ
ממציאם מפתיעים. עו"ד נתנאל דגן

צילום: יח"צ
"לא ייתכן שבגלל תקציב לא נאפשר לאסירים להשתקם ונדון אותם לחזור לכלא שוב ושוב." ד"ר חיים אילוז (אילוז)

הגנה מן הצדק יהודה יפרח

לא הבטיחה לקיים

מה גורם לאשת ציבור הנושאת גם בתפקיד חינוכי באולפנה מכובדת לחזור בה מהסכמים כתובים, לסרב לדין תורה ולייחס לחבריה לסיעה עברות של סחיטה ואיומים? סיפורה של עדנה פרידמן המכהנת כנציגה הנשית של רשימת המפד"ל במועצת העיר ירושלים מעורר מחשבות על כוחה המשחית של הפוליטיקה, עד שגם ערכים בסיסיים של נאמנות ואמונה יהיושלים להיעלם כלא היו

זהו סיפור קטן על פוליטיקה מקומית מוזהמת. בימים כתיקונם אנו מתקשים לפנות קשב וריכוז לסיפורים מסוג אלו, יש להם נטייה להיעלם תחת צל החרשות הגדולות הממלאות את המסך. אבל העלילה הזו בולטת דווקא בגלל נשיות שם הערכים לשווא, דווקא בגלל שהעוול חוסה פה תחת אצטלה של ערכים ואידאולוגיות, ונבונה שצריכה לדורות נכתבה.

עדנה פרידמן, מורה באולפנת חורב, התמודדה מטעם המפד"ל על כיסא במועצת העיר ירושלים. בבחירות המקדימות היא קיבלה את המקום החמישי בסיעה, ועלה החשש שמא המפד"ל לא תקבל מישה מושבים ומקומה יפקד. כדי להבטיח שריון מקום לנציגות נשית פנה יו"ר המפד"ל ח"כ זבולון אורלב לעו"ד הרצל יחזקאל, שנבחר למקום השלישי, וביקש ממנו לוותר על מקומו במסגרת הסכם רוטציה.

"ביקשתי מרצלי שיוותר מרצונו על המקום השלישי, הוא הסכים. ניסחנו הסכם שלפיו עדנה תכהן במחצית הקדנציה הראשונה כחברת מועצה והרצל כיו"ר מועצת סניף המפד"ל, ובקדנציה השנייה היא תתפטר והם יתחלפו בתפקידיהם", סיפר השבוע ח"כ אורלב ל'מקור ראשון'. ההסכם נחתם ביולי 2008 וחתמו עליו עדנה פרידמן, הרצל יחזקאל וזבולון אורלב, יחד עם סגן יו"ר מטעם המפד"ל דוד חירי, יו"ר ועדת הביקורת נומי נמר וישי הרצל. את ההסכם הפקידה פרידמן בידי אורלב עם מכתב התפטרות ממועצת העיר, הנושא את התאריך 11.01.2011.

"בטבטת י, אבל לא הבטחתי לקיים", אמר פעם לוי אשכול. בבחירות הכלליות לעירייה קיבלה המפד"ל שלושה מושבים ועדנה פרידמן מונתה למועצת הסניף לפי ההסכם. במסגרת תפקידה היא קיבלה את תיק מורשת ישראל ותיק מעמד האישה. את מכתב התפטרות שלה הגיש אורלב לראש העיר כמתוכנן לאחד ממצאת הקדנציה, אך למחרת היום שלהח פרידמן כמפתיע מכתב ביטול ומשכה את התפטרות.

הכדור אצל נתניהו

אם רק ירצה, יוכל רה"מ לשנות את המציאות העגומה ביו"ש גם ללא חקיקה חדשה. פתרון פשוט בשלושה שלבים

פריצת כוחות יס"מ לבית המכללה השבוע הבהירה לכל מי שהתלבט שאת המניעים של שר הביטחון אין טעם לחפש לא בחוק ולא בשלטון החוק. מדובר בסוס טרויאני פוליטי המקדם את מדיניות החרם הסיטוני של מייק בלאם ויועמ"ש איו"ש. אפילו בוגי יעלון המאופק נשבר השבוע ותיאר את דפוסי הפעולה של בריק: "הוא לעומתי לממשלה ולהתיישבות ביהודה ובשומרון. כל מה שהוא עושה הוא להבעיר מדורות. הוא לא פותר בעיות". עם זאת, אנתנו זוכרים שהסוס הזה הוא פגז פוליטי שאיננו מסוגל לנשמה עצמונית ללא גיבוי של פטרונו הצמוד בנימין נתניהו.

ההתיישבות ביו"ש נמצאת היום במצב חרום. שעון החול המשפטי אול, ר"מיני הנתקפת" כבר יצאה לדרך. מגרון אמורה להיעקר עד אוגוסט, בנייני שכונת האולפנה על עשרות משפחותיהן מיועדים לפינוי עד לסוף החודש הגוכי, חמישים המשפחות בעמונה עד דצמבר, ובתווך גם גבעת אסף. והכתובת האחת והיחידה כרגע היא ראש המשלה.

בתום לב

לאחר רחייט הסכם מגרון הצהיר נתניהו כי "ממשלת ישראל מכבדת את החלטות בית המשפט". אבל גם הוא יודע שהסיפור פה איננו משפטי, כי מה שקבע בג"ץ הוא שהמדינה אינה יכולה לדבר בשני קולות - להצהיר שבכוונתה להרוס את היישובים הלא מוכרים אך להימנע מלעשות זאת בתוריצים רחיות. נתניהו גם יודע שהוא יכול להכשיר את כל היישובים על בסיס החוק הקיים ביו"ש בלי להזדקק לחקיקה חדשה או לכיפוף חוקים קיימים. כל מה שנדרש הוא שינוי בעמדת הממשלה המוגשת לבתי המשפט והתאמתה

תירוץ פסיכולוגי

תגובתה של פרידמן לשאלותינו משתרעת על פני דפים רבים, עקב קוצר היריעה נביא את עיקרי הדברים. במענה לשאלה בנוגע ל"הסכם

הפרה בוטה

עו"ד יחזקאל נפגע מהמחלך, ותבע את פרידמן לדין תורה בבית הדין ארץ חמדה - גזית. אולם גם פרידמן סירבה להגיע לדיון בטענה כי הערכה המוסמכת לדון בעניינה היא בית הדין של המפד"ל. יחזקאל פנה לבית הדין העליון של המפד"ל, שהסכים לדון בעניין בתנאי שפרידמן תתחייב לקבל את הכרעתו. בפירוטקול הדין של בית הדין מופיע שפרידמן הסכימה והצהירה כי "אני כמוכן אכבד את החלטת בית הדין".

אך כפי שמספר אורלב גם התחייבות זו לא החזיקה מיום: "היא הצהירה ודאי, אקבל את הכרעת בית הדין, אבל יום לפני פרסום פסק הדין, כשהיא הבינה שהוא לא חולק להיות לטובתה, היא הודיעה פתאום שהיא מתפטרת מהמפד"ל ולכן בית הדין של התנועה כלל לא מחייב אותה. תבענו אותה שוב בדין תורה אבל היא מסרבת להגיע לדיון".

בית הדין של המפד"ל פרסם את הכרעתו. הדיינים מציניים כי את הפרת ההתחייבות נימקה פרידמן בשלושה טעמים: "כי היא חתמה על ההסכם תחת 'סחיטה ואיומים' של פגיעה בייצוג הציבור הרתי בירושלים, כי היא דרשה שההסכם יובא לאישור מועצת הסניף ודרישתה לא נענתה, וכי התברר לה 'לאחרונה' שקיים הסכם רבישנתי בין תנועת אמונה למועצת הסניף בירושלים המבטיח שריון מקום שלישי לאישה".

בית הדין דחה את כל טענותיה. מתברר שלא רק שפרידמן מעולם לא הביאה ברל ראייה לקיומו לכאורה של הסכם רבישנתי בין המפד"ל לתנועת 'אמונה', אלא שאף שאף תנועת 'אמונה', שלפי הנטען היא הצד השני להסכם, מכחישה אותו. במכתב ששלח מנהלות תנועת 'אמונה' בירושלים נכתבו בדפים ברויים: "הגענו להחלטה כי על עדנה פרידמן לכבד את ההסכם ואת מכתב ההתפטרות שהיא חתמה עליהם, זאת מתוך ראייה שאי כביד ההסכם גורם נזק ל'אמונה' ולמעמד האישה באוכלוסייה הרחבת-לאומית... 'אמונה' עומדת על כך שהסכמים ייכבדו". על המכתב חתמו מנהלות 'אמונה' אהבה בוק, ריני בקר, צביה גלם, מינה פנטון, מירנה כהן ורחלי ברוקס.

בית הדין התייחס לטענתה של פרידמן כי ההסכם בינה לבין עו"ד יחזקאל היה "הסכם אישי" ולכן היה טוען אישור ממועצת הסניף. הדיינים קבעו כי הסכם רוטציה שעליו תומכים יו"ר המפד"ל ויו"ר ועדת הביקורת אינו הסכם אישי אלא הסכם סיעתי. עדונתיה ברבר "סחיטה ואיומים" כביכול נדחו מהנימוק הפשוט שהיא אפשר לאחוז את החבל משני קצותיו - ליתנות מכהונה של מחצית קדנציה ולאחריה לטעון שההסכם שאפשר לה את הכוונה נחתם בעקבות הפעלת לחצים.

חיה בשקר

בשורה התחתונה פסק בית הדין כי על פרידמן להתפטר מתפקידה לאלתר, וחתם את דבריו בדברים קשים: "הסכמים יש לקיים. עיקרון זה נכון מבחינה הלכתית, מוסרית ומשפטית. הרברים יפים שבנותיים כאשר מדובר בהסכמים במישור הציבורי בכלל, ובהסכמי רוטציה בפרט. אי כיבוד הסכמי רוטציה פוגע באופן חמור במערכת הפוליטית ומביא לידי מצב שמפלגות יחששו לחתום על הסכמי רוטציה פנימיים או ביו-מפלגתיים, ובכך יוגבל כל פוליטי וציבורי חשוב ונחוצ במקרים רבים.

"הפרת הסכם רוטציה לאחד שמפר ההסכם כבר נהנה ממצחית הקדנציה... היא מסוג הפרות הבוטות והחמורות של הסכמים בתחום היי הציבור. אין מדובר רק בהתנגות של 'עדונתים לאיסא', כלשון העם, אלא בהתנהלות המתעלמת מכל הערכים שאנו מצפים להם מנבחרי הציבור - הגינות, יושר ועמידה בהתחייבות.

לחוק הקרקעות המקורי שחל ביו"ש. כוכר, החלטת הממשלה ב' 2011 קבעה באופן כוללני כי "ככלל, בנייה בלתי חוקית אשר ממוקמת על קרקע פרטית תוסר". הר"ח של ר"ד הריאל ארינן שהוגש השבוע לשרים מסביר את הכשל המשפטי המונח בבסיסה של החלטה זו. קחו לדוגמה את המקרה של שכונת האולפנה. השכונה הוקמה על קרקע שנרכשה על ידי חברת אמנה במחיר מלא מאדם בשם איבריהם חפץ שהציג מסמכי בעלות על המקום. לאחר בניית השכונה הגישו ארגוני השמאל עתירה בשם פלשתינים אחרים הטוענים כי חסן איננו הבעלים המקורי של הקרקע. בעקבות העתירה הגישה אמנה תביעה אודותית לבית המשפט המחוזי בירושלים שטרם התבררה. כלומר, עד לרגע זה טרם נקבע מעמדה הקנייני של הקרקע.

למרות זאת נתלו מייק בלאם ופרקליטי מחלקת הבג"צים בהחלטת הממשלה והודיעו בשם המדינה על הכוונה להרוס את השכונה עד לסוף אפריל. ההחלטה הזו מנוגדת לחוק, שכן גם אם יצליחו ארגוני השמאל להוכיח את בעלות העותרים על הקרקע הדי שאין חולק על כך שעסקת הרכישה של אמנה נעשתה בתום לב. הנקודה הזו חשובה, שכן מבחינה משפטית, פס"ח 906 לחוק המגזלה החל ביו"ש קובע לעניין מקרקעים מסוג זה, המכונים קרקעות 'מולכ', כי אם מקום הבניינים פעל בתום לב (מתוך 'זכות משוערת מרומה' בלשון מחוקק העותמאני), הדי שאם שוויו הבניינים עולה על שוויו הקרקע הוא ראשי לפצות את הבעלים במחיר מלא ולא חייב להרוס את הנכסים שהקיים.

אגב, הסדר רומה מאוד קיים גם בפס"ח 28 בחוק המקרקעין הישראלי. ההברל הוא שהחוק הישראלי מחיל את התקנה רק על קרקע מוסדרת. ההברל ברור, בעוד שבשאר ישראל אין כל בעיה לברר בקלות את הוות הבעלים של הקרקע, ביו"ש הדיבר כמעט אינו אפשרי בשל שיטת הרישום הפרימיטיבית שהנהיגו הירדנים באזור.

בהישג יד

מקרה שונה לחלוטין הוא המצב של גבעת אסף. שם מעולם לא טען מאן דהוא כי הוא הבעלים הרשומים של הקרקע, ואף על פי כן הצהירה המדינה על כוונתה להרוס את המקום באמתלה של "קרקע פרטית". קרקעות המקום מוגדרות רכוש נטושי. וגם זו נקודה חשובה, כי על קרקעות אלו חל הצו ברבר נבטים נטושים ולהשכיח. סעיף 28 לצו קובע כי על האפוסטרופים חלה חובה לטפל בנכס הנטוש ולהשכיחו, בין היתר באמצעות החזרתו לצד שלישי לצורך פיתוח ובנייה. הצו עולה בקנה אחד עם עקרונות המשפט הבינלאומי, ולכן מדיניות של המנהל הארדני השוללת החברה ליהודים היא מדיניות פוליטית מפלה שאינה מועגנת בחוק - לא הישראלי ולא הבינלאומי.

העולה מרונגמאות אלו הוא שגם ללא שינוי חקיקה יכול נתניהו לשנות את המציאות. כל שנדרש הוא אימוץ של שלושה עקרונות פשוטים המבוססים על הדין הקיים כבר ביו"ש: שלילת הקביעה הגורפת שלפיה כל בנייה על קרקע שאינה מוסדרת תיהרס (במיוחד בבניינות שבהן בוצעה בנייה תום לב או על נכסי נפקדים); קביעת מדיניות שלפיה המדינה תימנע מצעדים חריצניים עד לבידור המעמד הקנייני של הקרקעות ברעכאות מוסמכות; ובחינה מחודשת של מדיניות ניהול הנכסים הנטושים בידי הממונה על הרכוש הנטוש ביו"ש.

יש פתרונות והם בהישג יד, אבל הממשלה רק מרחיבה את החור בספינה. ביום רביעי השבוע היא החליטה להאריך את כהונתו של מייק בלאם בחצי שנה נוספת. שר החינוך גדעון פס"ח כבר אמר פעם שתפקיד המנשה ליועץ המשפטי לממשלה לייעוץ הוא התפקיד החשוב והמשמעותי ביותר בשירות המדינה. השארתו בידי אידאולוג נלהב המונע ככוח אג'נדה שמאליקציוני רק מרחיקה את הפתרונות ולא מקרבת אותם. ■

▲ **הסברים פסיכואנליטיים. עדנה פרידמן**

הליך מזורז

צבי פיין

השופט יערוך את הכתבה

העיתון 'ישראל היום' ביקש לפרסם כתבת חקיר על פסיכיאטרית שהאשמה בניצול מטופל. בפסק דין חריג במיוחד הורה השופט מנחם קליין להעביר לעיתון את טיוטת הכתבה, וקבע: הפגיעה בפרטיות הנאשמת גוברת על זכות הציבור לדעת

הכתבה תועבר אליי תוך שבועה ימים כדי שיוכל להחליט אילו חלקים ניתנים לפרסום. אני סבור ששימוש בעיקרון ה'עיתון הכחול' לאחר שאעבור בעיון על החומר שאמור להתפרסם, תוך סינון הדברים שפגיעתם בפרטיות המבקשת ומשפחתה בלתי מידתיים בעליל, הוא הפרתו הנכון והסביר בניסיבות העניין, כתב בהחלטות.

מתוך מודעות לאופן השלילי שבו עלול פסק דין להיתפס בציבור בכלל ואצל אמצעי התקשורת בפרט, הדגיש קליין כי הוא "מסכים אירירוי לרעה שאין מקום להטיל צנזורה מראש, כמו במשטרים אפלים, על אמצעי תקשורת, בקשר לדברים אשר עדיין לא התפרסמו בכלל", וכי "אין מקום לטעון פיות ולהטיל צנזורה לא רק מטעם הרשות המבצעת אלא קבע קליין בעמדה לא אפקטית במיוחד, כי 'פרסום המקרה ללא כל מגבלה, בשלב זה, עולה לכדי פגיעה המורה בפרטיותה של המבקשת, באופן שהחשש מפניה יגבר על הזכות למידע'."

משפט

המתלונן ונגד הוליד המשמעי שנוהל נגדה יכפיש את שמה ויגרם לה נזק בלתי הפיך. מנגד טען העיתון כי מדובר בנושא בעל חשיבות ציבורית וכי אין מניעה לפרסם את החלטת ההשעיה של ועדת הגנה, פנתה לבית המשפט כדי שיכטל את השועות את הכותרת בהסתרדות למשך שנה. הפסיכיאטריה, שטוענת כי נפלו פגמים מהותיים בהליך המשמעי שנוהל נגדה, פנתה לבית המשפט כדי שיכטל את ההחלטה. במקביל נמשך בירור התביעה האזרחית נגדה, כאשר בית המשפט הוציא צו איסור פרסום על ההליכים המתנהלים בתוך.

לאחרונה החליט העיתון 'ישראל היום' לפרסם כתבת חקיר על הפסיכיאטרית המפורסמת, שבמרכזה יופיע סיפורו

נגרמו לו במהלך הטיפול. מנגד, ר' טענה בפני ועדת האתיקה כי היחסים איתה היו בהסכמה מלאה וכי הם נוצרו בתקופה שאותו אדם כבר לא היה תחת מסגרת טיפול. ר' גם טענה כי מדובר בעברייני מניפולטיבי ששלח בעלה לשעבר כדי לפגוע בשמה הטוב וכפונקציה.

בשנה שעברה החליטה הוועדה כי במהלך הטיפול במתלונן הפרה ר' ר' את כללי האתיקה של המקצוע, והורחה להשעות את הכותרת בהסתרדות למשך שנה. הפסיכיאטריה, שטוענת כי נפלו פגמים מהותיים בהליך המשמעי שנוהל נגדה, פנתה לבית המשפט כדי שיכטל את ההחלטה. במקביל נמשך בירור התביעה האזרחית נגדה, כאשר בית המשפט הוציא צו איסור פרסום על ההליכים המתנהלים בתוך.

לאחרונה החליט העיתון 'ישראל היום' לפרסם כתבת חקיר על הפסיכיאטרית המפורסמת, שבמרכזה יופיע סיפורו

עוקץ הפסח של מפעל החסד

תושב אשדוד חשוד שהקים עמותה פיקטיבית לסיוע לנזקקים, וגרף לכיסו אלפי שקלים מכספי תרומות

הכחיש כי מדובר בעמותה פיקטיבית שהוקמה במרמה, וטען כי מרשו אכן סיפק מוצרי מזון לנזקקים רבים. השופטת הדחה באור לא התרשמה מטענות ההגנה של הסנגור והורתה לאאריץ את מעצרו של החשוד בשלושה ימים נוספים כדי לאפשר למשטרה להשלים את החקירה. ■

צילום: פלאש 90

התרומות מצאו את דרכן למתרים

עשרות פנקסי קבלה בביתו של החשוד. חקירה קצרה העלתה כי לא זו בלבד שלעמותה אין משרדים, היא גם פעלת בלי ספרי חשבונות, ללא ליווי מסודר של רואה חשבון,

ואף בלי חשבון בנק. בנוסף לא הצליח החשוד לספק הסברים מניחים את הרע נגדי גורלם של הכספים שנתרמו לעמותה במשך השנים. כאשר התברר לחוקרים שנגד האיש פתוחים תיקי חקירה נוספים בגין עברות הונאה, הם עשו אחד ועוד אחד ועוד אחד, והחליטו לעצור אותו בחשד לעברות של זיוף מסמך בכוונה לקבל דבר, שימוש במסמך מזויף, וקבלת דבר במרמה. למחרת הובא החשוד לבית משפט השלום בתל-אביב לדיון בהארכת מעצרו. סנגורו

משפט פילי

ברשותו ואת מספרה של העמותה הרושמה. מסיבה לא ברורה, עורר האיש את חשדם של השוטרים' והם ביקשו לבר פרטים נוספים על פעילות החקירה. המתרים החשוד

טען באוזני השוטרים כי הקים את העמותה לפני כמה שנים וכי הוא מעביר בדרך קבע מאות ארגון מזון למשפחות נזקקות. הוא הוביל את השוטרים למחסן בעיר יבנה ששמנו לטענתו מתנהלת הפעילות, אלא שאז התברר כי מדובר במחסן נושא שאין בו כל זכר למפעל החסד העצום שתואר. באתו רגע עיכבו השוטרים את מנהל העמותה לחקירה ובתוך זמן קצר הצליחו להגיע למתירי נוספים שעברו עברו. השוטרים גם תפסו אלפי שקלים וכן

ההפסד הממשש ובא מצליח להציג את הפנים היפות של החברה הישראלית, שתורמת בהמוניה לעמותות לסיוע לנזקקים. עם זאת, מעצרו של תושב אשדוד השבוע מלמד שגם כאשר רוצים לפתוח את הדבר ואת הכיס לשם עזרה לזולת, יש לנקוט במידה רבה של זהירות כדי שלא ליפול ברשתם של כנולכים.

בתחילת השבוע סיררו שוטרי י"מ ריקון ליד קניון ארנה שבהרצליה, כחלק מפעילות אכיפה שגרתית המתקיימת במרחב. השוטרים התכוונו בכמה אנשים המתירי את העוברים והשבים ונגישו לתבריה כדי לברר את פשר מעשיה. אחד המתירי סירף לשוטרים כי הוא וחבריו אוספים כסף עבור עמותה לסיוע לנזקקים בשם 'עוד לאחד' הנמצאת בעלילות, ואף הציג בפניהם את פנקסי הקבלות שהיו

שלב הסיכומים

פרקליטה חדשה למחוז ת"א

ועדת המכרזים של נציבות שירות המדינה בחרה בעוד ליאת בן-ארישוקי לתפקיד פרקליטת מחוז ת"א מסוי וכלכלה. בן-ארישוקי תחליף בתפקיד את עודד אלה רובינע, שסיימה קדנציה של למעלה מעשור כפרקליטת המחוז. בן-ארישוקי מוכרת לציבור בעיקר בתור התובעת הראשית בפרשת הוילנד. על אף המינוי צפויה פרקליטת המחוז החדשה להמשיך להוביל את התיק בדיונים שיחלו בעוד כ-3 חודשים בבית המשפט המחוזי בתל-אביב. פרקליטת מחוז תל-אביב מסוי וכלכלה היא הגוף האחראי במשרד המשפטים למלחמה בפשעים כלכליים חמורים ובעברות צווארון לבן. מאז חקיקת חוק איסור הלבנת הון, אחראית הפרקליטות גם על המאבק במקורות המימון של ארגוני הפשיעה בישראל. עוד בן-ארישוקי בת 46 הצטרפה לפרקליטות המדינה בשנת 1988 וניהלה במשך השנים תיקים רבים, ובהם תיק השודד של איש העסקים דודי אפל. היא בגרת הפקולטה למשפטים של אוניברסיטת תל-אביב ובעלת תואר שני במנהל ציבורי מהאוניברסיטה העברית בירושלים.

אימאם מצרית הורשע בהסתה לאלימות ותמיכה בטרור

נאזם אבו סאלים סכאפה, אימאם של מסגד בצורת, הורשע בבית משפט השלום בעיר בעברות של הסתה לאלימות וטרור ותמיכה בארגון טרור. על פי הכרעת הדין, סכאפה נהג במשך שנים לקרוא לאלומות נגד יהודים באמצעות נשיאת דרשות והפצת כרוזים. השופטת לילי וינגופר פירטה בהכרעת הדין את ההתבטאויות האלימות המיוחסות לסכאפה: "הביטויים המרכזיים מדבריו שעסקו באלימות היו לשוחו, הליחם ולהיאבק, כן ציין הנאשם כי מדובר בדת המלחמה, דת הליחים, דת הקרבנות. הוא קרא לכריית ראשים וערפלים וביקש שהכופרים יעקרו מן השורש באמצעות חרב. עוד אזכר את ההלכה המוסלמית שלפיה הפוגע בנביא מוחמד יוצא להורג." עוד קבעה השופטת כי "בהתחשב במהות הפרסומים, במעמדו, בסוג האלימות שהנאשם הסית לה ואתה שיבח, בהיקף קהל שומעיו, בזהותם של האנשים, באינטנסיביות הפרסומים, במדיה שבה פרסמו ובאווירה השוררת בציבור, אין כל ספק כי התקיימה בניסבות העניין אפשרות ממשית שקראיותו של הנאשם, שנפלו על אזניים כרויות, תבאנה לעשיית מעשה אלימות או טרור."

דיון בערעור המדינה נגד 'מקור ראשון'

בית המשפט העליון דן בערעור שהגישה המדינה על החלטת בית המשפט המחוזי שלא לחייב את העיתון 'מקור ראשון' לחשוף תמונות שצילמה צלמת העיתון, מרים צחי, באירועים האלימים שהתרחשו בחיפה המתחבית אפרים בחודש דצמבר אשתקד. במהלך דיון שנמשך למעלה משעתיים הודיעה נציגת הפרקליטות, עודד נעמי גרנות, כי "מדובר בתיק שעלולות להיות לו השלכות משמעותיות על העיתונות בישראל", וכי המדינה אף שוקלת לבקש מבית המשפט להרחיב את ההרכב שידון בתיק.

גרנות טענה כי על 'העיתון למסור את התמונות בשל 'המצוקה שבה נמצאת המשטרה' לאחר שהחקירה נקלעה לדבריה למבוי סתום. מנגד הדגישו באי כוחו של העיתון, שורכי הדין חגי אולמן ומתנאל מזור, את העובדה ש'בית המשפט המחוזי קיבל את עמדתה של הצלמת שטענה כי היא החזמה למקום בדי מקורותיה, וכי מסירת האלימים לעיתונות תביא לחשיפת מקורותיה העיתונאיים. ממלאת מקום נשיאת מועצת העיתונות עודד ארנה לין, יבתה את עמדת העיתון וציינה כי 'פרשות חשובות מאוד, כמו שמפניה, בראון-חברון ודרעי, לא היו מגיעות לעולם אם מידע שמסרו מקורות לא היה מוגן בחיסיון'. בשל חשיבות הנושא והאפשרות שבית המשפט יידרש לקבוע הלכה חדשה בנוגע להיקף החיסיון העיתונאי, הודו השופטים על הכרעתם והורו לצדדים להגיש השלמות טיעונם עד לסוף החודש הקרוב.

עתירה: להעמיד לדיון את מחברי 'תורת המלך'

בשיתוף פעולה נדיר בין מוסד הפרקליטות לנציבות החקירה הרפואית, התנועה הפורמית, הגנה העובד עתירה לבג"ץ בדרישה להעמיד לדיון את מחברי הספר 'תורת המלך', הרבנים יצחק שפירא ויוסף אליצור, וכן את הרבנים יצחק גינזבורג ובב ליאור שנתנו את הסכמתם לחיבור. בין העותרים נמצאים מרכז יעקב הרצוג, 'צינות דתית יראלית', תנועת 'קולך', 'המרכז הרפורמי לדת ומדינה', ארגון 'רבנים לזכויות אדם', המטה למאבק בזעזענות והתנועה המסורתית. עוד דורשים העותרים להדיח את הרב ליאור מתפקידו הרשמי כרבה של קריית ארבע, וכן למנוע את המשך הפצת הספר. לדברי העותרים מדובר בספר 'חוב באמירות זעניות חמורות, אשר אף מסיתות לאלימות נגד ערבים ומיעוטים אחרים במדינת ישראל ועולות כדי המרדה'. העותרים קובלים על כך שטרם התקבלה החלטה על הגשת כתבי אישום נגד הרבנים אף על פי שעבר זמן רב מאז שהספר ראה אור. לדבריהם, אי העמדתם של הרבנים לדיון 'הינה מחדל חמור המבזה את מערכת שלטון החוק במדינה ומערער את יסודות שלטון החוק בישראל'.

בית הדין הפילי הבינלאומי מסרב להכיר בפלשתין כמדינה

התובע של בית הדין הפילי הבינלאומי בהאג (ICC), לואיס מורנו אוקמפו, הודיע כי הטריונל הבינלאומי איננו מכיר במעמדה של פלשתין כמדינה. משמעות ההודעה היא כי בית הדין לא יחקור תלונות על פשעי מלחמה שלטענת הפלשתנים ביצע ישראל בשטחי הרשות. ההחלטה התקדימית באה בעקבות בקשה שהגישה הרשות הפלשתנית בשנת 2009 לבית הדין, ובה ביקשה לקבל הכרה כמדינה כדי שתוכל להגיש תביעות נגד ישראל בגין ביצוע פשעי מלחמה. לאחר שלוש שנים של דיונים קבע מורנו אוקמפו כי רק הגופים המוסמכים של האו"ם יכולים להחליט אם פלשתין אכן נחשבת למדינה. עם זאת ציין התובע הכללי כי אם ישנתה ממדעם של הפלשתנים באו"ם, ההחלטה תישלח מחדש בבית הדין. שר החוץ אביגדור ליברמן בירך על ההחלטה, וייחס את ההצלחה המשפטית לעבודה של משרדו. "ישראל רשומת לפניה את החלטת התובע של בית הדין הפילי הבינלאומי, שלפיה אין לבית הדין סמכות לדון בעת הזו בתלונות שהוגשו לו בידי הרשות הפלשתנית. ישראל הבהירה מלכתחילה שאין לבית הדין סמכות לדון בתלונות כאמור. הנשא טופל במשך תקופה ארוכה בידי צוותים בן-משרדיים בהובלת משרד החוץ והמשפטים, בשותפות עם גורמים נוספים. אי שישראל מקבלת בברכה את עצם החלטה בדבר היעדר הסמכות, היא מסתייגת מחלקן של הקביעות וההנחות המשפטיות שבהודעת התובע". נכתב בהודעה הרשמית של משרד החוץ. הפלשתנים טרם הגיבו להחלטה, אולם ארגון 'אמנסטי' העולמי תקף את בית הדין והודיע כי 'מדובר בהחלטה מסוכנת שפוגעת בעצמאות בית הדין ופוחתת פתח להאשמת הטריונל הבינלאומי בטיה פוליטית'.

הרפורמים תוקעים את מינוי הרבנים ליישובי מגורשי גוש קטיף

עם הקמת יישובי קבע למפונים מבקשת המדינה לאשר את מינויים החוזר של רבני היישובים, אלא שהתנועה הרפורמית מתנגדת. "אם ממנים רבנים למפונים שיאשרו גם לנו"

במשרד המשפטים הסכימו שמדובר במצב חריג וכי יש לאשר את המינויים, אך התנועה הרפורמית עומדת בסירובה. "אנחנו לא מוכנים להחייב את מינוי רבני גוש קטיף", אמר הרב דרפורמי, "עוד נלמד קריב המשמש מנכ"ל 'התנועה היהדות מתקדמת'. המדינה מנסה ליצור סכסוך מרומה בנינו קטיף. ממש שש השנים האחרונות ממשלת ישראל לא מקדמת מיזון רבנים שאינם אורתודוקסים, גודרת רגילים במתכוון, ומגישה הצעות לא מקובלות ומפלות. ממשלת ישראל היא שהודיעה לבג"ץ שלא תמנה רבנים עד שהסוגיה לא נפתרת. אם ממשלת ישראל רוצה, שתיוגש לבג"ץ ותבקש מבית המשפט להחייב את העניין. אנחנו הודשים שאם פותרים את בעיית קהילת גוש קטיף, שיתפרו גם את הבעיה שלנו. שלא ימשיכו להפלות את היהדות הרפורמית".

"הייתי מצפה שהתנועה הרפורמית תתעלה על עצמה", אמר בן-שלומי מועד יישובי גוש קטיף. "יש פה קהילות שעברו שבר והן נגרות לאורך שנים ארוכות, וציפינו שהם ייתמנו לטובת המשמה". לדבריו, התקנים המננים מעלים בכל שנה את השאלה האם ייתן אישור מחדש לתקן גם השנה, דבר הפוגע ביציבות ובניסוחן של הקהילות. "ככל שנה מחדש אנחנו צריכים להתחנן מחדש שיתנו לנו תקנים לרבני היישובים. אם מבחינת התנועה הרפורמית מדובר רק בפרוצדורה שלית, אפשר לשאל אחותי: מה אפשר לכם לאשר לנו את זה ולצאת איתנו בסדר?" לדברי בן-שלומי גם חברי כנסת מהאופוזיציה, שבאופן מסורתי מתנגדים להצעות חוק שמעלה הממשלה, תומכים בהם. "באופוזיציה אמרו לנו שהתיבוע שלנו צודקת והן מעל לשיקולים שלהם כאופוזיציה. כך ציפינו שתנהג התנועה הרפורמית. היא הגישה בג"ץ נגד המדינה, לא נגרנו. מצפים שיתעלה על עצמם בשאלת מינוי הרבנים". ■

וכן, כל עוד לא מוסדר בג"ץ התנועה הרפורמית וכל עוד מסרב ועד רבני היישובים לקבל עליו את יישום דו"ח המשרדים מוקפאים. עם זאת, במקרים בהסכמה עם התנועה הרפורמית.

אישור חריג

בשלב זה נכנסים לתמונה יישובי גוש קטיף. לאחר ההתנתקות אישרה המדינה להקלות המפונות תקצוב של תקנים ומינים לרבנים, כך שבנים שבעבר היו בעלי משרה קבועה החלו לאחר ההתנתקות לעבוד בתקנים ומינים. עתה, ששהחלו חלק מהיישובים לעלות על הקרקע, פנתה המדינה לתנועה הרפורמית בבקשה לאשרם. "מדובר במקרה חריג", מסביר פת. "אלמלא ההתנתקות היו הקהילות ממשיכות לקבל שירותים מן הרבנים עד לפרישתם. יתרה מזאת, מדובר בקהילות שעברו משבר וחלקן מצויות בהליך שיקום. מינוי רבנים מתפקדים כמנהיגים רוחניים הוא אך מתבקש".

משפט ציבורי

רבנים חדשים עד שלא ייושם בפועל דו"ח 'המשרדים בקודש', מסביר עודד ראשאל פת, הווען המשפטי של המשרד לשירותי רת. "כל לקבל את הדו"ח, משרד המשפטים לא מאשר תקנים חדשים". במקביל נדרונה שאלת הרבנים הרפורמיים, מסביר פת, וכדי לא ליצור זעזועים החלטת כי העסקתם לא תהיה דרך המשרד לשירותי רת אלא דרך משרד התרבות. מכיוון שהמונח "רבנים רפורמיים" היה לצנינים בעיני הרבנות הראשית, החלטת גם שהתקנים החדשים שיאושו בקהילות הרפורמיות ייקראו בשמות חלופיים, כמו "ראשי קהילות" או "מדריכים רוחניים".

לאתר שצוות ביד-משרדי ניסח את הבחינים, מבחינת התמיכה הקריטריונים למינוי ראשי הקהילות הרפורמיות, אמר פת, "הגישה הוועדה את התבחנים החדשים לבג"ץ". אלא שהרפורמים דוחים את התבחנים. "הם דורשים להיקרא 'רבנים רפורמיים' ולא במנותחם שהציעה הוועדה", הוא מסכם.

אלמלא ההתנתקות היו הקהילות ממשיכות לקבל שירותים מן הרבנים עד לפרישתם. בית כנסת שננטש בגוש קטיף

כבודו
אלישיב רייכנר

מנהל, עבודה

ב־12 שנים שכיהן כשופט בנה לעצמו השופט מיכאל מרדכי שפיצר מוניטין של מנהל מצטיין. עם מינויו למנהל בתי המשפט עשויה מערכת המשפט, הסובלת מעומס רב ומעייובים, לזכות לרענון

דין תורה ■ הרב יעקב אריאל

חירות כערך דתי

ההלכה היהודית מכירה בערך החירות כתנאי יסוד לחברה ואף למלכות. אי לכך, רצוי שהחינוך החברתי הדתי יעשה באמצעות הסברה יותר מאשר חקיקה

פרט עלולה להביא אסון. לכן חברה חייבת לקיים משטר ומשמעת, "אם אין שוטרים אין שופטים" (פסיקתא זוטראת פרשת שופטים), וכן אמר רבי חנינא סגן הכהנים (אבות, ג ב): "הוי מתפלל בשלומה של מלכות שאלמלא מוראה איש את רעהו חיים בלעו". אך מדינה המתבססת רק על משטר של אימים ועונשים היא מדינת משטרה ולא חברה אנושית. כך, לדוגמה, לגבי חירות ברכים צריך שילוב של חוקים וענישה ושל חינוך והפנמה.

אלא שבנוגע לחקיקה דתית יש לנהוג בזהירות. לפני המישים שנה כתבתי במאמר ביכורים שחקיקה דתית לרוב לא מביאה תועלת, והמציאות לא טפחה על פני. אנתנה צריכים אנשים שומרי שבת ולא רק חוקי שבת. לכן גם התנגדתי לחוקי החמץ; טענתי שחינוך לשמירת הפסח חשוב יותר מחוק החמץ. ואכן, נראה שהגישה ההתנגדתית עוברת: צום ביום כיפור וברית מילה אינם קבועים בחוק, והם מקיימים כמעט באופן מלא.

השימוש בחקיקה דתית חייב להיעשות במשורה מתוך ראיית המכלול, למשל בתחום הנישואין והגירושין. מתוך גיטא, החוק לא יכול להחליף את הבחירה החופשית ואת הרצון האישי של כל אדם. מאידך גיטא, לפעמים יש צורך בחוק, שכן כל חברה צריכה מסגרת.

יש מצבים שאין ברירה אלא להשתמש בחקיקה. בנוגע לשבת, אין זו רק חקיקה דתית אלא גם סוציאלית. השמירה על מנוחה ביום השבת נתונה כיום להתקפות של אנשים תאבי בצע שמפתים את הציבור להגיע לתנויות בשבת. אני זוכר שכנעתי צעיר איחורתי ברבע שעה לסגור את החנות של הוריי, שהיו בחופשה, והם קיבלו קנס על כך. החוק חייב את סגירת החנויות בשבע בערב, וביום שלישי כבר בצהריים. במצב של היום איש אינו מעלה על דעתו שחנויות ייסגרו כל כך מוקדם. התוצאה היא תחרות פרועה, ובעלי עסקים שמתמוטטים כלכלית ונפשית.

לגבי עבודה בשבת המצב מחמיר גם כן. בעלי הרשתות הגדולות נחים בשבת, ועובדיהם עבירים נאלצים לעבוד במקום לבלות עם משפחתם. ייתכן שאין דרושים דווקא אכיפה חזקה וקנסות גבוהים שיעמדו מול הפיתוי לרווחים. אבל, כפי שהדגשתי, כל זאת בצירוף הסברה וחינוך.

חירות חיובית

הועתק סימו: מתוך החומרות הנוהגות בפסח נראה שיש כאן ניגוד לחירות. אך לא היא: רוב ההגבלות האיטוריים בפסח הם יומה אנושית ובאו מבחירה חופשית. הש"ע כתוב (שו"ע או"ח, תמב ו): "נהגו לגרד הכתלים והכיסאות שנגד בהם חמץ, ויש להם על מה שיסמוכו". אמנם, מן הדין אין חירות ל"י". לא חירות שלילית אלא חירות חיובית, חירות שיש בה לקחת אחריות.

לכן לא מדובר רק על "שלה את עמי" אלא גם על "ויעבדוני". זאת, מתוך הבנה עמוקה שרק כאשר אנתנה עבדי ה', אנתנה לא עבדי פרועה. מי שאינו עבד ה', נשאר עבד פרועה או לכל הפחות עבד עצמו. וכלשון ריה"ל: "עבדי זמן עבדי עבדים הם, עבד ה' הוא לבד חופשי". ■

חירות במובנה העמוק היא החופש של האדם לבחור בין טוב לרע. להיות אדם פירושו להיות בן חירות, לבחור באיזו דרך ללכת. חירות כזו היא ערך מרכזי ביותר בתורה, כפי שכתב הרמב"ם (הלכות תשובה, ה ג): "ודבר זה עיקר גדול הוא והוא עמוד התורה והמצווה... שהרשות בידכם וכל שיחפוץ האדם לעשות ממעשה בני האדם עושה בין טובים בין רעים". הרמב"ם אמנם לא מנה את החירות בעיקרי אמונה, אך זאת מכיוון שחירות ובחירה חופשית עומרים בבסיס האמונה. רק לאחר שיש לאדם חופש בחירה אפשר לצוות אותו על עיקרי האמונה.

גם קבלת עול מלכות שמיים נתונה לבחירה החופשית של האדם, כמו שאנו אומרים בתפילה: "וזמלכתי ברצון קיבלו עליהם". יתרה מזו, אין משמעות למלכות ה' ללא קבלתה ברצון בידי עם ישראל והעולם כולו. הקב"ה איננו מלך של הטבע כי לטבע אין בחירה חופשית. הוא מלך של האנושות שיכולה לבחור במלכותו. לפיכך אנו חוגגים את יום מלכות ה' בראש השנה, שעל פי המסורת הוא יום בריאת האדם, ולא בכ"ה באלול שבו נברא העולם. רק כאשר יש אדם בעל בחירה, ה' הופך למלך. גם המלוכה בישראל מבוססת על הסכמת הציבור ואיננה נעשית בכפייה. כך מפרש אבן עזרא (בראשית, לו ח) את שאלת האחים על חלום יוסף: "המלך תמלוך", או 'משל תמשול' – אנתנו נשימך מלך, או אתה תמשול בנו בחזקה" – כלומר, המלוכה תלויה בהסכמת הציבור. בהמשך לכך פסק הרמב"ם שהכלל "יבנה דמלכותא – דינא חל על מלך שהתקבל בציבור (רמב"ם גולה ואברה, ה יח): "במה ברבים אמורים, במלך שמטבעו יוצא באתון הארצות שהדין הדין עולו בני אותה הארץ וסמכה דעתן שהוא אדונייהם והם לו עבדים..."

עונש ובחירה

המילה חירות קשורה למילה אחריות. כך, למשל, ההלכה אוסרת על אדם להשתעבד, ולכן פועל יכול להתפטר באמצע היום ואיננו יכול להתחייב שלא יתפטר (שו"ע חו"מ, שלג ג): "התחיל הפועל במלאכה, וחזר בו בחצי היום, חזרו... שנאמר: 'כי לי בני ישראל עבדים', ולא עבדים לעבדים". אולם, אדם ששכר פועל לצורך עבודה רחופה ואם הפועל יתפטר ייגרם נזק – ודאי שהפועל אינו יעשה כן עליו לשלם פיצוי על הנזק (שם, ה). מכאן שחירות גורדת אחריה אחריות: לצד החירות של הפועל מוטלת עליו האחריות שלא לגרום נזק לאדוניהם.

כך גם לגבי הענישה. כאשר אדם בוחר לעבוד עברה הוא נושא באחריות לתוצאה של הבחירה שלו, וחלק מהתוצאה הם העונשים. אולם הקב"ה איננו מעניש באופן מיידי וזאת כדי שתישאר לאדם בחירה חופשית. בריוק מסיבה זו "צדיק רע לו, רשע וטוב לו" – כך הבחירה בין טוב לרע נשארת בידיו של האדם.

הרמב"ם מרגיש שרק מה שנעשה מתוך בחירה חופשית הוא טוב אמתי (דרך ה', א ג, א; והיכולת בידו [של האדם] לקנות השלמות. ואולם צריך שיהיה זה בבחירתו ורצונו, כי אילו היה מוכרח כמעשיו להיות בחר על כל פנים בשלמות, לא היה נקרא באמת בעל שלמות, כי איננו בעליו, כיוון שהוכרח מאחד לקנותו". על פי זה ברור מדוע חג הפסח הוא הבסיס לכל התורה, וכל החגים הם "זכר ליציאת מצרים". אי אפשר לדבר על מתן תורה ללא חירות, שהרי ללא חירות ובחירה אין משמעות למה שאדם עושה.

כניסה לחקיקה

עם זאת, החברה האנושית אינה יכולה להסתמך רק על בחירתו של האדם. אוטונומיה מוחלטת לכל

תעודת זהות

שם משפחה: שפיצר
שם פרטי: מיכאל מרדכי
גיל: 58
מצב משפחתי: נשוי, אב לשלושה וסב לנכדים
מגורים: רמת גן
השכלה: 'מדרשיית נעם' בפרדס חנה, תואר ראשון במשפטים
תפקידים קודמים:
1981-2000 - עורך דין פרטי
2000-2005 - שופט בבית הדין האזורי לעבודה בחיפה
2005-2010 - נשיא בית הדין האזורי לעבודה בבאר שבע
2010-2012 - נשיא בית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב

המדינה על כך שמצד אחד היא מגישה בקשות לסעיף זמני הקשורות לשבייתה, ומנגד היא מסרבת להשתתף במשא ומתן בחסות בית הדין.

צמיחה מן המשרד

מיכאל מרדכי שפיצר, מיכה בפי חבריו, נולד בשנת 1954 בישראל לבית דתי לאומי. בנעוריו למד ב'מדרשיית נעם' בפרדס חנה, הישיבה שבה למד גם מי שמינה אותו כעת לתפקיד – שר המשפטים יעקב נאמן. עם תום לימודיו התגייס לצה"ל ושירת כקצין במשטרה הצבאית. בשירות המילואים התקדם עד לדרגת סגן אלוף. כשהשתחרר למד לתואר ראשון ושנה לאחר מכן הוסמך כעורך דין. את ההתמחות עשה במשרד הדין שוורץ-פלד, ובשנת 1983 הקים משרד עורכי דין עצמאי עם עו"ד יצחק נבונין, שהתמחה אתו יחד באתו משרד. משרד נטוביץ-שפיצר עסק בתחומים רבים, אבל שפיצר התמחה במיוחד בתחום דיני העבודה – התחום שהביא אותו מאוחר יותר לכס המשפט. אחד מנפסקי הדין המשמעותיים שרשם לזכותו כעורך דין היה בפרשת דג"ץ קנטנט, שם ייצג דיילים שטבעו את חברת "אל על" בעקבות דרישתה שפרשו מעבודתם בגיל ששים. השופט אהרן ברק קבע בפסק הדין שקביעת גיל הפרישה לדיילי אוויר מפלה אותם מחמת גילם. פסק הדין שימש מאז תקדים משפטי במקרים רבים אחרים ונלמד בפקולטות למשפטים.

שפיצר עבר במשרדו במשך 17 שנים, שבהן גם היה פעיל בלשכת עורכי הדין, עד שבשנת 2000 מונה לשופט. חוץ ממנו יצאו מאותו משרד שלושה שופטים נוספים: השופטת חיה הילוף המכהנת כשופטת בבית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב, השופטת יעל אילני המכהנת כשופטת בבית המשפט השלום בתל-אביב, והשופט פישר שהתמנה כשופט לעבודה בשופט בבית משפט לענייני משפחה, גם הוא בתל-אביב. מיכאל שפיצר מתגורר ברמת גן עם רעייתו עטרה, עורכת דין שעובדת בבנק ארנים. לבני הזוג שלושה ילדים, וכמה נכדים. אחד מילדיהם ממשיך את דרכם המקצועית ועוסק גם הוא בתחום המשפטי. ■

mishpati@makorrishon.co.il

ש

ננים רבים והשלישי לוקח: זהו פחות או יותר הביטוי שמסקף את השתלשלות העניינים שהביאה למינויו של השופט מיכאל שפיצר למנהל בתי המשפט. מינויו של מנהל בתי המשפט דרוש הסכמה בין שר המשפטים לנשיא בית המשפט העליון. הנשיא הטרי אשר גרוניס רצה למנות לתפקיד את שופט המחוזי יגאל מרזל. יעקב נאמן התנגד למרזל, חסר הניסיון הניהולי והמקורב לנשיא ביהמ"ש העליון לשעבר ברק, ורצה אחד משני שופטי המחוזי הילה גרפטל ופפי אלון, אבל גרוניס התנגד לשניהם. במקביל, פנתה לאחורונה השופטת גרטסל לגרוניס בבקשה להסיר את מועמדותה לתפקיד. וכך, לאחר שבועות ארוכים של ניסיונות להגיע להסכמה, מצאו נאמן וגרוניס את שפיצר כמועמד מוסכם.

אבל צריך להיות הוגנים. שפיצר הוא לא סתם ברירת מהדל. בשתיים עשרה השנים שהוא מכהן כשופט הוא יצר לעצמו שם של מנהל מצטיין. מזה כשנה וחצי שהוא מנהל בהצלחה את בית הדין האזורי לעבודה בתל-אביב, הנחשב לבית הדין הגדול והעמוס ביותר מבין כל בתי הדין האזוריים לעבודה. אגב, גם לתפקיד זה הוא "הונחת" באופן מפתיע כשהוא נישא על כנפי הצלחתו בניהול בית דין אזורי אחר. בדרך כלל מקובל למנות נשיא לבית הדין מבין השופטים המכהנים בבית הדין. במקרה של שפיצר, הוא הגיע לבית הדין האזורי בתל-אביב לאחר המש שנים שכיהן כנשיא בית הדין האזורי לעבודה בבאר-שבע. מבית דין אזורי עם תשעה שופטים בלבד הוא עבר לבית דין אזורי עם 22 שופטים.

אוהד את העובדים

השופט שפיצר היה אחראי מעתה על ניהול כל בתי המשפט בישראל, המכללים כשש מאות שופטים. באחריותו יהיה גם הצד המנהלי, הכולל קלרניות, מוכריות, מאבטחים ודוברות, וכן המערכת הממוחשבת. שפיצר ייאלץ להתמודד עם בעיית העומס הרב המוטל על השופטים, לטפל בשופטים שמתעכבים בכתיבת החלטות ופסקי דין, ולסייע בקליטתם של כמאתיים שופטים חדשים שנכנסו למערכת בשנים האחרונות. שפיצר אמנם נמצא במערכת כבר כמה שנים, אבל את כל קריירת המשפט שלו הוא עשה בבתי הדין לעבודה. באוגוסט 2000 הוא מונה לראשונה לשופט בבית הדין האזורי לעבודה בחיפה. לאורך המש שנים הוא נרד דרומה לבית הדין האזורי בבאר-שבע, ומשם כאמור הגיע לתל-אביב. במהלך שנותיו בבתי הדין לעבודה הוא יצר קשרים טובים עם מי שעומדת היום בראש המערכת – נשיאת בית הדין הארצי לעבודה השופטת נילי ארז. במערכת המשפט מעריכים שארד הייתה מעורבת גם בקידום מועמדותו לתפקיד החדש – מנהל בתי המשפט.

שפיצר קנה לו שם של שופט ענייני, יסודי, יעיל ובקיא, שמגיע מוכן לריגונים ומנהל אותם היטב. בשנים האחרונות הוא היה מעורב בלא מעט סכסוכי עבודה מתוקשרים, וברובם הוא גילה גישה אוהדת כלפי העובדים. במאבק של העובדים הסוציאליים הוא דחה בקשה שהגישה המדינה לחייב את העובדים הסוציאליים במשרדי המשפלה להפסיק את השבייתה, ואפשר לעובדים את השכרם. גם בתחילת המאבק המשפטי של הרופאים מול משרד הארץ לשפיר תנאי שרם, קבע שפיצר שאין מקום להוציא צווי מניעה נגד הרופאים השבתים, ובמהלך הריגונים אף ניסה לגשר בין הצדדים. עם זאת, לאורך שנותם הסכם קיבוצי דחה שפיצר את דרישתם של ועדי רופאים מקומיים להוציא צו זמני שימנע את כניסתו של ההסכם לתוקף. בהמשך, כשהיו רופאים שהתנגדו להחלטות שעון נוכחות, שפיצר תקף אותם ואמר שאינם יכולים לעשות דין עצמי באי תימיה על דיווח נוכחות ובאותה עת לפנות לבית הדין שיבטל את החוזה שמורה להם לעשות כן. הוא גם אמר ש"אי אפשר להשלים עם מצב שוועדי רופאים פועלים במאורגן ובריש גלי לפיה של הוראה מפורשת בהסכם קיבוצי תקף", והגדיר את ההתנהלות "חזיתיה ופגיעה של ממש" בארגון היציג. במקרה של שביתה הפרקליטים תקף שפיצר את התנהלות

ערך והביא לדפוס: עדי רבניץ

קריאה שנייה

זאב קם

שנת חורף

עם תום מושב החורף אפשר לסכם ולומר שמשעמם לא היה. חוקים להגבלת כוחה של מערכת המשפט, עונשים בוועדת האתיקה, ביטול חוק טל, דילים בין מפלגות, רפורמת המרפסות של נתיניהו, ועוד ועוד. מה שבטוח הוא שהמושב הבא הולך להיות סוער לא פחות. בכל זאת, קיץ

צילום: פלאש 90

כי עוד לפני החלטת בג"ץ, האווירה במשכן שירדה שהחוק שפטר את בני הישיבות מחובות השירות הצבאי חי על זמן שאול, כשגם בתוך הקואליציה התגברו הקריאות לביטולו. כך או כך, החלטת בג"ץ שמה סוף לספקולציות. מבוטל של הצעות חוק הנוגות על שילוחה של הכנסת בימים חורשיים), הוא ברור ככלל גם המושב הרדמטי והאינטנסיבי יותר. יש מספיק זמן להעביר הצעות חוק מתחילתן ועד סופן, וגם חודשי החורף האפורים (בניגוד לשמש המפתה שבקיץ) עושים כנראה את שלהם ומאפשרים לחברי הכנסת לעבוד קשה יותר. אם סיומו של המושב מסמן את העתיד לבוא במושב הבא, הדרכה של הכנסת 18 קרובה לסיום. איך יודעים את זה? כאשר חוקים שהיו עוברים בקלות יחסית בתחילת הקריאה נתקעים פתאום ועתידים לזוט בערפל, סימן שאנחנו נמצאים בתחילת הסוף.

במה דברים אמורים? רפורמת המרפסות של ראש הממשלה, הלא היא חוק התכנון הבנייה והחדש שמונה בוועדת הפנים של הכנסת לאחר למעלה משנתיים של עבודה ולמעלה מ-600 סעיפי חוק, מסרבת להגיע לנקודת הסיום. החוק, שבמקור היה אמור לעבור באופן סופי במהלך מושב החורף שהסתיים, נתקע לקראת סופו בגלל שתי סיבות. הראשונה היא כמות ההסתייגות שבאופוזיציה איימו להעלות בריון במליאה. מרובכך באלפי הסתייגויות, שהיו שונות בהן היו נמשכים עמוק אל תוך הפגרה הקרה מזה של חברי הכנסת.

זו הייתה הנקודה שבה הוסכם כי רק ההצבעות בוועדה לקראת קריאה שנייה ושלישית יסיימו במושב הנוכחי, ואילו ההצבעות במליאה יידרו למושב הקיץ. אבל גם את זה לא הצליחה הקואליציה לממש. בשבוע האחרון של המושב פרצו באופן גלוי מחלוקות בין שתי השותפות המרכזיות בקואליציה - ש"ס וישראל ביתנו. הוויכוח נסוב, בכלל, על נושא שאינו קשור כלל לרפורמת המרפסות, ועוסק בקריטריונים שייקבעו בנוגע לזכוות לדרור בדיהשגה ולמיזם "מוחיר למשתכן". יו"ר ישראל ביתנו, אביגדור ליברמן, הורה לאנשיו בוועדה להתחיל להצביע נגד סעיפי הרפורמה, וכך נעצרה ההצבעה כמעט בתחילתה. ניסיונות שנעשו במהלך הימים שלאחר מכן להדיח את ההצבעות בוועדה נכשלו גם הם, כשכל פעם ההצבעה והדיון הפוסקו זמן קצר לאחר שהחלו. וכך נאלץ ראש הממשלה למשוך את החוק רדיהשגה, כשכלל לא ברור אם במושב הקיץ יוכל להתגבר על המחלוקת ולחוקק אותה. ועדיין לא אמרנו מילה על המחלוקת האמתית בין שתי המפלגות הסודרות - ענייני דת ומדינה.

עלו ונגזו

מרבוב ההתעסקות הפוליטית בחצי השני של המושב, שכללה בחירות פנימיות (פריימריז) כמעט בכל המפלגות, וכן לאחר ניסיונות הנידוש הרבים בנוגע לתחילת העתיד לחוק טל, כמעט שנשכח שחלק גדול ממושב החורף עסק בכלל בהצעות חוק שנגעו למערכת המשפט. שלוש הצעות בהקשר הזה בלטו באופן מיוחד: חוק גרונים, חוק לשכת עורכי הדין וחוק השימוע לשופטים. משלוש יצאה אחת. רק חוק גרונים הפך בסופו של דבר לחלק מספר החוקים של מדינת ישראל. שני החוקים האחרים הצטרפו ללא מעט הצעות חוק שהחלו ברעש גדול במושב החורף והסתיימו בקול צונת ולרשה (ולפעמים גם לא).

בוא נחזור לשלוש הצעות החוק שהזכרנו. את סדרת הצעות החוק הנוגעות לבית המשפט העליון פתחה ההצעה המכונה חוק גרונים, שביקשה לבטל מגבלה שורשה מנשיא העליון שלוש שנות כהונה לפחות, וכך אפשרה לשופט אשור גרונים להתמנות לנשיא בית המשפט העליון (על חשבון השופט מרים נאור). עבר קצת יותר מחדש לאחר שגרונים מונה לתפקידו וסביר להניח שיחייב חוק ותומכיו שואלים את עצמם האם אכן מורכב בכשרה גדולה. גרונים הוא שעמד בראש הדירקטורט פסק כי היישוב מגרון יפונה בתוך ארבעה חודשים, ולא כפי שסוכם בין הממשלה למתיישבים. מצד שני, כפי שניסח זאת יום החוק ח"כ יעקב בין (האיוורר הלאומי), מטרת החוק לא הייתה גרונים עצמו אלא היכולת של הכנסת להראות לנשיאת העליון היוצאת, השופטת דורית ביניש, כי לא היא תקבע מי ייכנס לנצלה. שתי ההצעות האחרות עשו בתקשורת רעש גדול הרבה יותר מאשר עשה חוק גרונים, אך אותה מהומה בדיוק הייתה זו שגם הובילה לקבורתן. חוק לשכת עו"ד ביקש להבטיח שבועדה למוניו שופטים יהיה רוב למחנה של שר המשפטים יעקב נאמן. זאת, באמצעות קביעת הדרך לבחירת נציגי לשכת עו"ד בוועדה. ההצעה עברה דרך ארוכה וקשה, שכללה שתי הצבעות בוועדת שרים לחקיקה (ואושרה על חדרו של קול), הצבעות בקריאות טרומית והאשונה במליאת הכנסת, ואף הוכנה בוועדת החוקה לקראת הקריאה השנייה והשלישית. ואז, רגע לפני שעלתה למליאת הכנסת לאישור הסופי, הלחץ התקשורתי ואימונו של היועץ המשפטי לממשלה שלא להגן על ההצעה בבג"ץ עשו את שלהם, והיא הממשלה גננה את הצעת החוק.

ההצעה השלישית, שביקשה לערוך בוועדת החוקה של הכנסת שימוע למועמדים לפיטטה בבית המשפט העליון, נגנזה עוד בטרם הגיעה לוועדת השרים לחקיקה, לאחר שראש הממשלה הודיע מראש כי יתנגד לה. מאחורי הקלעים עדיין נעשים ניסיונות למצוא נוסח של פשרה, כמו שימוע לשופטים בוועדה למוניו שופטים ועריכת פרוטוקולים לאותו שימוע, אך נכון לרגע זה אין עדיין בשורה ממשית בעניין. ככה זה כששר המשפטים, שתמיכתו קיימת לצורך אישור הצעת החוק, לא ממש חובב פרוטוקולים ותיעוד של הוועדות שבראשן הוא עומד.

סוגיית הישיבות

החלק האחרון של המושב התנהל על רקע החלטת בג"ץ שלא לאפשר להאריך את חוק טל לאחר שפוג תוקפו בסוף חודש יולי השנה. נוכיך

בחקשקה הנה, חשוב לשים לב לשתי נקודות. הצעת חוק אחת שצפויה להיות רלוונטית יותר מכל האחרות היא זו שתגבש סיעת ישראל ביתנו, ושעיקרונותיה נחשפו לראשונה במיקור ראשון. יו"ר המפלגה מינה את יו"ר ועדת החוקה, ח"כ דודי רותם, לבגש את ההצעה. רותם שוקק בימים אלו על הצעת חוק שתעצור את הפטור הגורף לבני הישיבות, אך תאפשר מסכה (של כמה אלפים) שתפטור לומדי תורה מצטיינים מחובת הגיוס. במקביל לאותם עילויים, תקבע הצעת חוק מכסת דומות לאמנים, ספורטאים וסטודנטים מצטיינים בתחומי לימוד אחרים, שגם יזכו לפטור דומה. הנקודה השנייה היא נושא ישיבות הסדר. כשבג"ץ ביטל את חוק טל, "על הדרך" בוטל גם העיגון החוקי שמאפשר את דחיית השירות לבני ישיבות הסדר. שתי הצעות חוק הוגשו כדי לתקן את המצב (של הח"כים דודי רותם וברוך אורלב), אך נכון לרגע זה הוטל על ההצעות ושו של סיעת יתרות התורה, שהתבררה כי כל עוד לא יסדר מעמד הישיבות החרדיות, גם גורלי של ישיבות הסדר ייאלץ לחכות.

עברו על הכללים

אחת מוועדות הכנסת שהייתה פעילה באופן מיוחד (לרוב שלא ברצונה) היא ועדת האתיקה, שאלצה לנפק בחודשים האחרונים את הקשות שבהחלטותיה. שני חברי כנסת "כביב" בה ובלטו (לרעה) בהשוואה למשפטנים שיצאו מפיו של טיבי (ואת השאר נחסוך מכם). גם מיכאלי (ישראל ביתנו).

הכול התחיל בריון רדום יחסית שהתנהל בוועדת החינוך. בשלב מסוים העיר ח"כ ראלב מאגריה (העבודה) לח"כ מיכאלי וכינה אותה חוצפנית (אחרי שהפריעה לרבריו). בדרכה החוצה מאלם הוועדה עצרה לרגע מיכאלי, מילאה בסבלנות כוס מים ושפכה אותם על פניו ובגרונו של מג'אלדה ההמום. התגובה של ועדת האתיקה לא אחרה לבוא, וח"כ מיכאלי הורחקה מריוני הוועדות והמליאה למשך חודש ימים (אחת ההחלטות הארוכות שנפסקו בוועדה).

עברו כמה ימים וח"כ אחמד טיבי החליט להוסיף קצת שמן למדורה. באחד מנאומיו במליאת הכנסת תתייחס טיבי לתקשורת המים, אך עשה זאת בלשון בוטה ומעליבה. "אנאסטסיה שגרפכה לה האינסטלציה, גדלה שם, בערוגות הובל של ישראל ביתנו, או שמה נאמר רוסיה ביתנו", היה חוקק צפיה לעשות חיים קשים ללא מעט כלי תקשורת שיוגשו נגדם הפעם, תגובת ועדת האתיקה הייתה ברורה וחדה - שבוע נחסך מהוועדות והמליאה.

בהמשך בחר טיבי שוב בכמה של מליאת הכנסת כדי להביע את דעתו על החלטת ועדת האתיקה נגדו. התוצאה - החוקה החדש ממעמד הנאומים בני דקה במליאת הכנסת. ואלו רק המקרים החמורים ביותר שעברו על פניהם של חברי ועדת האתיקה. קללות, גידופים ושאר מיני טיגופת ביקור שם במהלך המושב האחרון כמלוא החוקים.

הכול פתוח

או מה מחכה לנו במושב הבא? קודם מול, לפחות על פי חלק מהדעות, יש סיכוי שכליטת הבא ייקבע מועד הבחירות הבאות, מה שישליך באופן ברור על ימנות החקיקה ועל עתיד הצעות החוק שהחליף יקמתן טרם הושלם. נסב את תשומת הלב רק לחלק מהצעות החוק שצפויות להיות מוכרעות במושב הקיץ של הכנסת (שיימשך שלושה חודשים). שתי הצעות חוק שעברו בינתיים רק בקריאה טרומית וצפויות להיות מקדמות במושב הקרוב הן ההצעה להעלות את גיל הנישואין המותר לגיל 18 וההצעה להטיל אחריות פלילית גם על לקוחות שירותי הונאה. שתי הצעות זוכות לתמיכה רחבה וצפויות להתקדם ללא תקלות מיוחדות.

עוד יהיה מעניין לראות מה יעלה בגורל שני החוקים ששיכבו בעסקה הירודה בנינו "צמד תמורת עמאר". חוק צמד מבקש להקל על זוגות שגרשמים לנישואין על ידי פתיחת אזורי הרישום, חוק עמאר מבקש לאפשר לרב הספרדי הראשי תקופת כהונה נוספת. העסקה שסוכמה בין ש"ס לישראל ביתנו עולתה על שרטון קל, ועתידה עדיין לא ברור. גם חוק, לטון הדיע, שעשה היבה רעש במושב האחרון (בעיקר מצד התקשורת), עדיין מחכה לקידומו לקראת קריאה שנייה ושלישית. כוכור, מרובכך בהצעת חוק שמבקשת להעלות באופן משמעותי את גובה הפיצוי, ללא הזכות נזק, שיהיה זכאי לתבוע מי שנפגע בעקבות פירסום מכפיש. הצעת החוק צפויה לעשות חיים קשים ללא מעט כלי תקשורת שיוגשו נגדם תביעות ריבה, ומכה בשלב זה להסכמות ושניונים כדי להיכנס לספר החוקים.

וכמוכאן, שאלות שונות פתוחות זו מה יהיה החוק שיהליף את חוק טל, והאם רפורמת המרפסות תוכה לעלות על דפי הרשומות. לפחות על חלק מהשאלות אנתנו צפויים לקבל תשובות במהלך המושב הבא, שבהחלט צפוי להיות סוער מקודמו. מושב הקיץ כשמו כן הוא. חם ומיווע. ■

יומן פרלמנט

ועדת הכספים

אפשרה רשימת הזכאים להנחות בתעריפי המים

הוועדה אישרה השבוע את רשימת הזכאים להנחות בתעריפי המים. זאת לאחר חודשים ארוכים של משא ומתן עם משרד האוצר ולאחר שהוועדה החשמה, לטובת הנפקת אגרות חוב למשקיעים ולנוקדים, כך שהדבר לא יביא לעליית תעריפים לכלל האוכלוסייה. ההנחות ינתנו החל מהחודשים יוני ויולי 2012. רשימת הזכאים כוללת: מקבלי קצבת זקנה, מקבלי גמלת סיעוד בגובה 150 אחוז ומעלה, בעלי נכות רפואית של 70 אחוז ויותר, זכאי קצבת גידרות, וילדים נכים (הורים לילדים נכים) עד גיל 18. הוצאות תחול גם על כל מי שלגביו יקבע משרד הבריאות שהוא זכאי למכסת מים גבוהה יותר לפי זמן מסוים עקב מחלות ספציפיות, כגון מחלות עור וכד'. על פי בדיקת משרד האוצר, באמצעות הביטוח הלאומי, אוכלוסיית הזכאים כוללת 234 אלף איש.

ערבות מדינה לחברת החשמל

עוד אישרה השבוע הוועדה העמדת 1.5 מיליארד ש"ח של ערבות מדינה לחברת החשמל, לטובת הנפקת אגרות חוב למשקיעים. ההתפעה נועדה להתמודד עם הירידות תורים המזומנים של החברה, והצורך שימוש ברקלים יקרים להפקת החשמל מאו הפסקת אספקת הגז המזרי. בנוסף נועדה ההתפעה לסגור תוכות עבר של החברה ולמנוע עליות נוספות בתעריפי החשמל לציבור. כמו כן, שר האוצר צפוי להאריך אל מעבר לחודש אפריל 2012 את ההנחות במס הבלו על הסולר שאושרו לחברה זה מכבר בוועדת הכספים, ושיעורן 88%. רכב האנרגיה באגף התקציבים באוצר, אורי אריירי, ערכן את חברי הוועדה כי תעריפי החשמל יעלו השנה ב-8.9 אחוז (עלייה שהתקיימה בתחילת השבוע) וב-2013 בעוד כ-10 אחוז.

אזור עדיפות א' לדרום ים המלח

הוועדה אישרה השבוע גם את הצו לעידוד השקעות הון, שנועד להכליל את אזור רדום ים המלח, מעיד גדי ועד נאות הכיכר, ברשימת אזורי פיתוח א' למלונות. הצו נועד להוציא אל הפועל החלטת ממשלה מפרואר 2012 בעניין שיקום אגן ים המלח ופיתוחו. עד היום האזור לא נכלל באזורי עדיפות לפיתוח מלונאות, במסגרת הצו לעידוד השקעות הון הנוגע לקביעת אזוריים מיוחדים לעניין מפעלי תיירות. הדבר נבע מחוסר הוודאות לעתידו של האזור ובמיוחד עתידו של האזור התיירותי עירבוקק, ואת בשל עליית מפלס הים בכריכה מס' 5 הסמוכה אליו. עתה, לאחר השלמת המיש ומתן בין המדינה למפעלי ים המלח והסיכום לגבי קציר המלח, שנועד לתת מענה לבעיית עליית המפלס, הוחלט לשנות את המצב ולהכליל גם את האזור הזה במפת אזורי העדיפות למלונאות.

ועדת הכלכלה

אפשרה הארכת כביש 6 צפונה

הוועדה אישרה השבוע את סכומי האגרה המרביים ואת התקופה המוקסמלית של חוזה הויכוחן לקטעים 3 ו-7 (הצפוניים) בכביש חוצה ישראל. נקבע כי תעריפי האגרה לרכב פרטי בקטע 7 שבו מחלף איילים למחלף שיש, שיוקם סמוך לצומת התשבי, יעמדו על 2.9 שקלים בשעות השיא (בימי א'ה' בין השעות 7:30 בבוקר ל-9 בערב, ובשבת בין 5 בערב ל-9 בערב) ו-1.74 שקלים בשעות השפל (בלילות ובסופי שבוע, למעט בשעות השיא בשבת). התעריפים בקטע 3, המשכו של קטע 7 ועד למחלף סומך, צפויים לעמוד על 4.06 שקלים בשעות השיא ו-2.32 שקלים בשעות השפל. לפי התכנון, העבודות להקמת הקטעים צפויות להתחיל בשנת 2014 ולהסתיים כעבור 3.5 שנים.

מליאת הכנסת

בחירת מבקר ומינוי מופז ליו"ר האופוזיציה

בישיבת פגרה מיוחדת של מליאת הכנסת, הודיע יו"ר הכנסת ראובן (רובי) ריבלין כי ביום שני ה-14.5 תבחר הכנסת את מבקר המדינה החדש, שיחליף את השופט ברימוס מיכה לדינרשטראוס. במהלך הישיבה הסביר ריבלין כי נדרשים לפחות עשרה חברי כנסת כדי להציע מועמד לתפקיד, בצירוף הסכמת המועמד. מועמדותו יוגשו לא יאוחר מעשרה ימים לפני מועד הבחירה. כל חבר כנסת ראוי להירשם כמציע של מועמד אחד בלבד. המבקר יבחר בבחירות חשאיות ובסיבוב בחירות אחד. בנוסף, במהלך ישיבת הפגרה הודיע ריבלין, כחלק מכללי הטקסיות של הכנסת, על בחירתה של הגדולה בסיעות האופוזיציה, סיעת קדימה, בח"כ שאול מופז לתפקיד ראש האופוזיציה במקומה של ח"כ צפי לבני. בהתאם לחוק, עם מסירת הוועדה כנסת ח"כ מופז לתפקיד (כמעט שבוע לאחר שנבחר ליו"ר קדימה).

משפט עולמי

צבי פיין

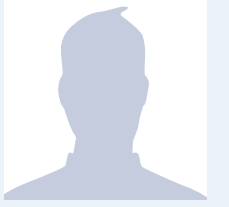
הדרך שלכם להשפיע: אתם מציעים, אנחנו מנסחים. חברי הכנסת מגיבים

מחוקקים בע"מ

גיל ברינגר

אבטחת הכנסה

המאבטחים בכניסה לבתי הקפה ולמסעדות מקבלים משכורות שאינן קשורות לחשבון המוגש לסועדים. הסעיף "דמי אבטחה (רשות)" המופיע ברבים מהחשבונות המוגשים בבתי הקפה מטריד את אסף גלבוט, והוא מציע לאסור את הכללתו האוטומטית בחשבון, כך שרק מי שיתבקש ויטעים להוסיפו לחשבון יחויב בו. חברי הכנסת שמחים לתמוך בחקיקה למנוע הצרכן הקטן

אסף גלבוט (אלעזר):

יש תופעה של בתי קפה שגובים מציבור הלקוחות דמי אבטחה ומוסיפים אותם לחשבון באופן אוטומטי. מיותר לציין שהמאבטח שומר עלינו מקבל שכר ללא קשר להכנסות מדמי האבטחה. אני מרגיש שזהו ניצול ציני של תקופת הפיגועים. כששאלתי את המלצר מה פשר התוספת, הוא מיד אמר שאפשר להוריד את זה מהחיוב. העניין הוא שהם קודם כול מניסים את התוספת לחשבון, ורק אם אתה מבקש הם מאפשרים לך באי נעימות להוריד את החיוב. להרבה מהאנשים לא נעים לומר "לא" ברגע שהחיוב מופיע בחשבון.

הצעת חוק הגנת הצרכן (תיקון) - איסור תוספת מחיר על שירות שאינו כלול במחיר המזון בבית עסק לממכר מזון, התשע"ב, 2012

בחוק הגנת הצרכן, התשמ"א - 1981, אחרי סעיף 17, יבוא:
"בית עסק לממכר מזון לא ינקוב, במפורש או במשתמע, מחיר של שירות לצרכן שאינו כלול במחיר המזון."

דברי הסבר:

מסעדות רבות מצרפות לחשבון המוגש בסוף הארוחה סעיפים נוספים שעליהם לא סוכם מראש. לעיתים מדובר באחוז של דמי שירות ולעיתים מובלט בדרך זו סעיף "אבטחה". המסעדות מצדן מוכנות לבטל את חיוב הסעיף הנוסף לבקשת הלקוח, אבל מצולות היטב את ברירת המחול שבה הסעיף מופיע כחלק מהחשבון והלקוח משלם את הסכום הכולל בלי לשאול שאלות. ההצעה מבקשת לשנות את המצב ולקבוע כי מסעדות אינן ראויות לנקוב במחירו של שירות חשבון הניתן ללקוח יחיד אך ורק את מחירו הנקוב של המזון. כל תוספת אחרת תוכל כמובן להיגבות אך רק במקרה שהלקוח התבקש לכך בעל פה והסכים לכך באופן פוזיטיבי.

התקבלו 2 תגובות:

"ח"כ דני דנון:

חקיקה צרכנית כזו מיישמת הלכה למעשה את מהות הדמוקרטיה - הקשבה לרצון הציבור ויישום חקיקה שתגן עליו. במקרה המדובר, הצעת החוק נראית פרקטית, חשובה ובעלת סיכוי גבוה לעבור בכנסת ולהיכנס לספר החוקים. החוק יעבור ויכל להגן על הצרכנים, הציבור הרחב, מפני עסקים אשר מנסים להטעות את הקונים ולהרוויח יותר כסף. הצעה כזו תממש את ערך השקיפות שעומד בבסיס הרעיון הצרכני ואמור ליצור מצב של אמון בין המוכר ללקונה. בזמן שאנו נאבקים בריכוזיות ובעושה הציבור בידי בעלי הון, עלינו למצוא את הדרכים בחוק להגן על האזרח. חוק החרמון שאני מקדם, וזכותו מסתמנת פשרה בין מנהל מקרקעי ישראל לתושבי נווה אטי"ב האחרים על החרמון, קובע הגנה דומה. על פי מהות ההצעה, הכניסה לאתר החרמון יהיה חיוני, והתשלום יעשה עבור מתקנים בתוך האתר, כגון סקי. הגניעה בשלג תחזור להיות אפשרות סבירה לכל אדם, והחרמון יפסיק להיות מקום לעשירים בלבד. חוק החרמון, כמו החוק המדובר, בא להגן על הצרכן מפני בעלי המסקים אשר מונעים מהיבטים כלכליים, וכדי להגדיל את הרווחים רומסים את הציבור באמצעות מחירים גבוהים או הכנסת שירותים בתשלום לחשבון הראשי.

"ח"כ שלמה מולה:

אני תומך בהצעה. עצם המציאות של אנשים שיושבים במסעדות ומתבקשים לשלם תוספות מעבר לשלואכל שהזמינו היא מס עקיף. אם אני בא לאכול ומשלם, הביטוח שלי צריך להיות באחריות המקום. אין שום סיבה שאשלם על זה באופן מיוחד. אם מדובר בתקופה קשה של עלייה במחירים טרור או סכנות אחרות ברמה לאומית, אפשר לפנות למדינה בבקשה לסיוע. מה שקורה במועל הוא שאזרחי ישראל מגלים רגישות לנושא הביטחוני, ולבעלי העסקים נוח להלביש עליהם מס עקיף בנושא הזה וכולם שותקים. אני חושב שזה לא נכון. אני מתאר לעצמי שאדם שמגיע לסופרמרקט לא משלם על השמירה באופן מיוחד, והשמירה מגולמת במחיר המזון. לא נכון לגבות תוספת תשלום עבור תחושת ביטחון.

צילום: AP

חוזה על בשרו את ההשפלה הכרוכה בחיפוש פולשני. אלברט פלורנס

בריטניה

באיחור של 63 שנה: נפתח משפטו של האנס הסדרתי

לאחר שנים שתיק החקירה העלה אבק בארכיון המשטרה, הצליחו החוקרים לפצח את התעלומה ולהגיע לחשוד בן ה-78, שלפני 40 שנה נמלט לאוסטרליה

מערכת אכיפת החוק בבריטניה הוכיחה השבוע לא רק את ידה הארוכה, אלא גם את העקשנות וההתמדה האינסופיים שלה במרדף אחרי פושעים נמלטים. לא פחות משישים ושלוש שנה אחרי שעל פי החשד ביצע כמה וכמה מעשי אונס אלימים, הובל השבוע רגילנד דיוויס אחר כבוד לאולם בית המשפט המלכותי בלונדון לתחילת משפטו. דיוויס בן ה-78 מואשם בכך שבחיותו נערץ צעיר בוויילס ביצע שש עשרה עברות מין המורדות, בהן ארבע עברות אונס ושלושה ניסיונות לאונס.

בשנים הראשונות לאחר המעשים לא הצליחה המשטרה לקשר בין כל המקרים ולשים את ידה על הפושע הסדרתי שהטיל אימה על הנשים בעיר מגוריו. אולם דיוויס, שידע ככל הנראה כי זה רק עניין של זמן עד שהשלטונות יגיעו אליו, היגר בשנת 1974 לאוסטרליה ופתח דף חדש בחייו. אלא שבשונה מתיקי חקירה רבים שבמשך השנים הוחזרו והעלו אבק במחסני המשטרה, התיק שנגע לאנס המסתורי מוויילס המשיך להעסיק את החוקרים. לפני כמה שנים הצליחו החוקרים לחבר את חלקי הפזל ולקבוע כי דיוויס הוא שעומד מאחורי ביצוע המעשים החמורים. לאחר מאמצים רבים אותר המהגר הוולשי בעיר פרת' שבמערב אוסטרליה, והוא נעצר בשנה שעברה. בחודש ספטמבר אשתקד הוא הוסגר לשלטונות הבריטיים, ומאז הוא נתון במעצר בבריטניה. השופט אלכסנדר מקריף, שנתבקשה להורות על מעצרו של דיוויס עד תום ההליכים, נדהמה לקרוא על הנסיבות החריגות של המקרה וציינה בהומור כי "חלק מההאשמות נגדו מבוגרות יותר ממני". מומחים למשפט פלילי באנגליה העריכו השבוע כי זהו ההליך הפלילי המאוחר ביותר שהתנהל אי פעם בפני בית משפט בריטי.

ארה"ב

אושר חיפוש פולשני על כל עציר

על חודו של קול הצליח האגף השמרני בבית המשפט העליון להכריע את המיעוט הליברלי, ולדחות עתירה שהוגשה נגד הנוהל לערוך חיפוש בעירום גם על חשודים שנעצרו בעברות קלות

שוטרים וסוהרים יוכלו לערוך חיפוש פולשני על גופו של כל אדם שנעצר, גם אם הוא חשוד בביצוע עברות קלות ביותר, כך נקבע השבוע באופן תקדימי בבית המשפט העליון של ארצות הברית במסגרת דיון בערעור שהוגש בסוגיה. המישה מתוך תשעת השופטים שיטבו בהרכב סברו כי התרת חיפוש גופניים בעירום איננה פוגעת בפרטיות העצירים ועומדת בקנה אחד עם הוראות החוקה האמריקנית.

מי שהביא להחלטה התקדימית הוא אלברט פלורנס, איש עסקים מניו ג'רזי, שחווה על בשרו את ההשפלה הכרוכה בחיפוש פולשני שכוה. בשנת 2005 נסע פלורנס עם אשתו ובנו בן ה-4 ליום של קניות בקניון מקומי. בדרוכם הביתה נעצרו בני המשפחה בידי שוטרי תנועה שטענו כי רכבם עבר את המהירות המותרת. אף על פי שהאשה היא זו שנהגה ברכב, הודיע השוטרי לפלורנס כי הוא עצור - מבלי להודיע לו על מה ולמה. פלורנס הדמום הובל באויקים למתקן מעצר, שם הוכרח להתפשט ולעבור חיפוש פולשני בכל חלקי גופו. רק לאחר שבוע בתא המעצר הגיעו השוטרים למסקנה כי מעצרו של האיש היה טעות, והוא שוחרר בלא שנגנצו נגדו הליכים פליליים כלשהם. פלורנס הגיש תביעה נגד רשויות החוק של מדינת ניו ג'רזי ובמקביל עתר לבית המשפט הפרדלי במדינה בדרישה לבטל את הנוהל המתיר עריכת חיפוש גופניים בעירום על גופם של חשודים. בשנים האחרונות הוגשו עתירות דומות לבתי משפט פרדליים במדינות נוספות, ולאחרונה הגיעה הסוגיה לפתחו של בית המשפט העליון.

בשנות השבעים של המאה הקודמת הכיר לראשונה בית המשפט העליון באפשרות לערוך חיפוש פולשניים על גופם של עצירים לאחר זמני ביקור בבתי הכלא, זאת בשל החשש שהאסירים ינצלו את המפגשים להברחות אסורות. עם זאת, טרבוו בתי המשפט בארה"ב, באופן עקבי, להרחיב את ההלכה ולאפשר חיפוש פולשניים על גופם של חשודים בביצוע עברות קלות. בעקבות פיגוע ה-11 בספטמבר ובהלת הביטחון ששטפה את ארצות הברית לאחריו, החלו בתי המשפט להרחיב את סמכויות החיפוש של הרשויות, והשבוע הנהל השני במחלוקת אושר בבית המשפט העליון.

חמשת שופטי הדיכ בהרכב, המשתייכים באופן מוצהר לאגף השמרני בערכה העליונה של ארצות הברית, סברו כי "בית המשפט חייב להכיר בכללים שקבעה הרשות המנהלית, אלא אם קיימות ראיות מוצקות לכך שהכללים הנהוגים אינם נדרשים או בלתי מוצדקים". בהקשר

אוסטרליה

בית המשפט: מנוע החיפוש של גוגל "מטעה גולשים" בפסק דין תקדימי נקבע שגוגל נשאת באחריות לשימוש פסול שלקוחותיה עושים בשירותי פרסום האתרים שמספקת החברה. בעקבות ההחלטה תיאליץ גוגל, ככל הנראה, לערוך שינויים במנוע החיפוש

בפסק דין תקדימי נקבע שגוגל נשאת באחריות לשימוש פסול שלקוחותיה עושים בשירותי פרסום האתרים שמספקת החברה. בעקבות ההחלטה תיאליץ גוגל, ככל הנראה, לערוך שינויים במנוע החיפוש

ענקית האינטרנט גוגל נחלה השבוע הפסד צורב בבית משפט פרדלי באוסטרליה, לאחר שנקבע כי חלק משירותי קידום האתרים שמציעה החברה ללקוחותיה "מטעים ומכשילים את הגולשים". בתביעה שהגישה נציבות המסחר של הממשלה האוסטרלית נגד גוגל לפני כשנתיים נטען כי מוצרי ה"אדוורדס", שמאפשר לגופים עסקיים להגדיר מילות חיפוש בסיסיות המאפיינות את השירות, שזן מוכרות, מנוצל לרעה בידי

צילום: דוטקום

לא בוחרת במילים אך נושאת באחריות. גוגל

חלק מהחברות, שמציינות בין מילות החיפוש שמות של גופים עסקיים מתחרים. כך, גולש שמקליד במנוע החיפוש של גוגל שם של חברה מסוימת עשוי למצוא את עצמו לבסוף באתר אינטרנט של חברה מתחרה בלי שהוא מודע לכך. בית המשפט הפרדלי קבע כי אף על פי שגוגל איננה זו שבוחרת במילות החיפוש של הלקוח, היא זו שנושאת באחריות דובר נציבות המסחר האוסטרלית מסר בעקבות ההחלטה כי "מרובר בתוצאה חשובה שכך היא מבהירה שגוגל ומנועי חיפוש אחרים המשתמשים בטכנולוגיות דומות יישאו באחריות להצגת תוצאות חיפוש המטעות את הגולשים". מנגד הודיעה גוגל כי "החברה מאוכזבת מההחלטה ובחונת את האפשרויות המשפטיות העומדות לרשותה". בהודעה רשמית שפרסמה גוגל נאמר כי "אנו מאמינים שהמפרסמים הם אלו שצריכים לשאת באחריות לתכנים שהם בוחרים להכניס לשירות האדוורדס".